БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Буряг-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 89 (6524)
МАЙН 5
ВТОРНИК
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

„Хэблэл болбол хүдэлмэришэн ангитай өөрынгөө, ойлгосотой хэлэн дээрэ үдэр бүхэндэ, час бүхэндэ партиин хөөрэлдэдэг эгээл хурса зэбсэг мүн“.

И. СТАЛИН.

Советскэ хэблэлэй Үдэр

1912 оной Майн 5-да Петербургда «Правда» гэжэ олониитын большевистскэ газетын нэгэдэхи номер гараһан байна. Тэрээнһээ хойшо манай оронойі ажалшад майн 5-най үдэрые большевистскэ хэблэлэй үдэр гэжэ жэл бүри тэмдэглэдэг юм.

Большевистскэ хэблэлэй хүгжэлтын түүхэнь манай Коммунистическэ партиин героическа түүхэтэй, тэрэ партиие болон Советскэ гүрэниие байгуулһан Ленин ба Сталинай нэрэтэй таһаршагүй нигта холбоотой юм.

В. И. Ленин хадаа шэнэ түхэлэй, марксистска парти байгуулалтые ниитэроссийска марксистска газетэ бии болгохо хэрэгһээ эхилхэ гэжэ түсэблэһэн байгаа. Тиин, Ленинэй бии болгоһон ба редактироваалжа байһан хуушанай «Искра» газетэ хадаа үнэхөөрөө марксистска парти байгуулха бодото зэбсэгынь болоһон байна, юуб гэхэдэ, «Искрын» редакциие тойрон партиин эдэбхитэй ажал-ябуулагшад ургажа хүмүүжэһэн байна. «Искра» хадаа элдэб оппортунистическэ этэгээдүүдые номерһоо номерто балшыса элишэлэн, тэдэниие марксистска партиин бүрилдэжэ байгаа арюун ядроһоо холодуулдаг байгаа. Тиигэжэ шэнэ түхэлэй партиин үндэһэ һуури байгуулха ябадалые бэлэдхэлсэһэн байна. «...Ленинэй носооһон «Искрэһээ» хойшодоо агууехэ революционно түймэрэй дүлэн бадаран аһажа, дворянско-помещигүүдэй хаанта монархиие ба буржуазна засагые үнэһэ уйгаар болоторнь галдаһан байна». (ВКП(б)-гэй түүхын Хуряангы курс).

Саашадаа, «Искрэһээ» уг залгамжалан большевистскэ газетэнүүд олон, ондоо нэрэтэйгээр гаргагдажа байгаа.

Гэбэшье, российска социал-демократическа партиин байгуулагдаха үедэ, парти дотор большевигүүдэй ба меньшевигүүдэй фракцинуудай бии боложо,ород-японско дайнай ба арадай түрүүшын революциин үедэ, столыпинска реакциин үедэ тэдэнэй хоорондо болоһон тэмсэл соогуур—хэдыдэшье һаа, большевистскэ хэблэл хадаа партиин али бүхы дайсадтай хайра гамгүй тэмсэл ябуулжа марксизмын, большевизмын тугые дээрэ мандуулжа байһан юм.

1912 ондо болоһон Пражска партийна конференци дээрэ большевигүүд хадаа бэеэ даанхай марксистска парти болон бүридэһэн байгаа. 1912—1914 онуудта революционно хүдэлөөнэй шэнэ дэбжэлтэ эхилжэ, энээнтэй хамта олониитын хүдэлмэришэнэй газетэ «Правда» түрэһэн юм. «Правда» тиихэ үедэ имагта ехэ үүргэ эзэлжэ, большевизмын тала тээшэ хүдэлмэришэн ангиин олониитые татан абаа һэн.

Империалистическэ дайнай урда тээхэнэ хаанай хархис засаг дайн сэрэгэй оршон байдалда шалтан дашуураад, «Правдые» хааһан байбашье, энэ газетэ элдэб олон нэрэтэйгээр фронт болон тылдэ гаргагдажа, дайн, эб найрамдал ба революциин асуудалнууд тушаа большевистскэ партиин теори ба тактикын түлөө тэмсэл ябуулжа байһан юм. Февральска революциин боломсоорынь «Правда» подпольеһоо дахин гаража, олониитэ ажалшадые большевистскэ партиин политикын талада элсүүлхын түлөө, социалистическэ революцида шэлжэн орохо тухай партиин хараа заабариин түлөө тэмсэбэ.

Октябрьска революциин, гражданска дайн ба хариин интервенциин жэлнүүдтэ манай большевистскэ хэблэл хадаа ажалшадай дайсадта эсэргүүгээр, Ленин—Сталинай партиин хараа шугамай түлөө тэмсэһэн, советскэ Эхэ ороноо хамгаалгада арад зониие элсүүлээ.

Сталинска табанжэлнүүдэй турша соо советскэ хэблэл, газетэнүүд манай оронойі бүхы томонууд барилганууд, предприятинууд, бүхы районууд болон МТС-үүдээр бии болгогдожо, ороноо индустриализациин ба коллективизациин партиин политикын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэбэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалтын дайнай үедэ манай хэблэл дайнай газарта баатар зоригтойгоор, эрэлхэг хатуугаар тэмсэхыень, тылдэ шэн габьяатайгаар ажаллахыень советскэ хүнүүдые уряалжа, зоригжуулжа байгаа.

Мүнөө, дайнай һүүлээр советскэ хэблэл дайнай хойто тээхи сталинска табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ ябадалые хангалсаад, партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ И. В. Сталинай гениальна зохёолые арад зондо ойлгуулха, табадахи табанжэлэй түсэбые дүүргэлгэдэ тэдэниие элсүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна.

«Газетэ—коллективнэ пропагандист ба коллективнэ агитатор байхаһаа гадна, коллективнэ эмхидхэгшэ мүн» (Ленин). Нээрээшье манай газетэнүүд тиимэ байха юм. Табадахи сталинска табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ советскэ хэблэлэй дүүргэжэ байгаа үүргэнь угаа ехэ. Манай хэблэл бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөө эмхидхэнэ, арад зоной дундаһаа гараһан үүсхэл эдэбхиие дэмжэн абажа тараана, түрүү дүй дүршэлэй ба советскэ наукын туйлалтануудай трибуна болонхой, манай урагшаа дэбжэлтын зэбсэг ба арга метод болохо — шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгые дэлгэрүүлнэ.

Советскэ хэблэлэй нэгэн отряд болохо — Бурят-Монголой хэблэл газетэнүүдшье республикын ажалшадые коммунистическэ байгуулалтада элсүүлэн зоригжуулха талаар ехэ юумэ хэнэ. Революциин урда тээ өөрын үзэг бэшэгшьегүй байһан манай арад эрдэм соёлой баялигые мүнөө Советскэ Союзай бүхы арадуудтай адли эдлэжэ байна. Манайда 3 республиканска, 23 районно ба 2 городской газетэнүүд жэлдээ 18 миллион шахуу экземпляр тиражтайгаар гаргагдана. Гадна, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнууд, политическэ ба ураһайханай литератураород ба бурят-монгол хэлэн дээрэ жэлһээ жэлдэ улам олоор гаргагдажа, республикын ажалшадта уншуулагдадаг байна. Гансахан 1952 ондо 133 нэрэтэй номууд, 406 мянган экземпляраар гаргагдаһан байна.

Хэблэлые хүгжөөхэ талаар советскэ засагай жэлнүүдтэ манай республика дотор туйлагдаһан эдэ ехэ амжалтануудаа тоолохынгоо хажуугаар, манай издательствонуудай болон газетэнүүдэй хүдэлмэридэ байгаа ехэнүүд дутагдалнуудые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэ дутагдалнууд юуб гэбэл, манай издательствонууд номуудые үшөөл удаанаар ба шанар муутайгаар хэблэн гаргана, зарим оршуулагдаһан номууд хэдэн жэл соо гаргагдангүй унжагайруулагдана. Манай газетэнүүд шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгые һулаар дэлгэрүүлнэ, газетнэ элдэб жанрнуудые: очерк, рассказ, фельетон, зарисовко, карикатура гэхэ мэтые багаар хэрэглэнэ. Уншагшад хадаа ондоошье хэдэ хэдэн ажаглалтануудые тон зүйтэйгөөр хэдэг байна.

Газетнэ бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй, ханын газетэнүүдэй редколлегинүүдэй, хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй мүнөөдэрэй нангин зорилгонь юуб гэхэдэ, газетэнүүдые бүгэдэарадай һанал бодол мэдүүлгын трибуна, социалистическэ мүрысөөнэй бодото трибуна болгохо, тэдээнэй хуудаһануудта шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдалай түлөө шэн зоригто ажалда арад ниитые зоригжуулха зэбсэг болгохо, манай орон соо коммунизм байгуулха хэрэгые ударидахадань Ленин—Сталинай агууехэ партиин бүри эршэмтэй туһалагшань болгохо зорилготой.

ХАБАРОВСКА ХИЗААРАЙ ХЭБЛЭЛ

ХАБАРОВСК, майн 2. (ТАСС). Үсэгэлдэр Анадырта «Советская Чукотка» гэжэ окружной шэнэ газетын түрүүшын номер чукотско хэлэн дээрэ хэблэн гаргагдаба. Энэ хадаа һүүлэй табан жэл соо хизаар соо хэблэгдэдэг болоһон хоридохи газетэ юм.

Хизаарай городуудта, районно центрнүүдтэ ба хүдэлмэришэнэй поселогуудта 98 газетэ, 3 журнал, агитаторай хэдэн блокнодууд мүнөө хэблэгдэнэ. Газетэ ба журнал захигшадай тоо 1949 онойхиһоо мүнөө хоёр дахин олон болоо.

Хизаарай полиграфическа база орон дотор бүтээгдэһэн шэнэ шэнэ техникээр зэбсэглэгдэнэ. Мүнөө үедэ хизаарай ба областной бүхы газетэнүүдынь линотипуудтай, ротационно машинанууд дээрэ хэблэгдэдэг байна.

Москва. Улаан талмай. ТАСС-эй фотохронико.

Шахтерско алдар солын музей

СТАЛИНО, майн 3. (ТАСС). Тус тус үенүүдтэ ажалай үзэгдөөгүй ехэ бүтээсэ туйлаһан Алексей Стахановай, Никита Изотовой болон бусад алдарта шахтернуудай музей эндэ мүнөөдэр нээгдээ. Түрүүшын стахановецуудай заншалые донбассовецуудай мартадаггүй ба улам үргэдхэдэг байһые «Дайнай хойто тээхи Донбасс» гэжэ таһагай экспонадууд элеэр харуулна.

Урһаламжын тираж

КУЙБЫШЕВ, майн 3. (ТАСС). СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ (1951 ондо гаргагдаһан) гүрэнэй урһаламжын шүүбэринүүдэй 3-дахи тираж эндэ мүнөөдэр болобо.

Тиражда 800 миллион түхэригэй 3 миллион үлүүтэй шүүбэринүүд буугаа.

Урда магистралиин машинистнуудай рейсэнүүд

ХАРЬКОВ, майн 3. (ТАСС). Урда магистралиин түмэрзамшад һайндэрэй үдэрнүүдтэ ехэ дэбжэлтэтэйгээр ажаллаа. Хүндэ ашаатай поезднуудые түргэнөөр жолоодон ябуулхын түлөө машинистнуудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн дэлгэрһэн байна.

Основянска паровозно депогой машинист нүхэр Скачко юрын тээбэринүүдһээ 800 тонноор хүндэ ашаатай поездые Основоһоо Готнидо асарһан байна. Машинистнууд нүхэд Клименко болон Сидоренко рейсэ бүхэндөө 400—500 тонно ашаа нормоһоо үлүү ехээр шэрэһэн байха юм.

Ромнын депогой машинист нүхэр Головко үндэр показательнуудые туйлаа. Тэрэ хадаа юрынхиһөө хоёр дахин хүндэ ашаатай поездые графигһаа 30 минутаар урид Бахмач хүргэһэн байна.

Хүндэ ашаатай поезднуудые жолоодолго зам дээрэ үргэнөөр дэлгэрээ. Основянска машинистнууд Смирнов, Бобров болон Царев хүндэ ашаатай поезднуудые энэ үдэр удаа дараалуулан түргэнөөр жолоодон гараа.

Урда магистралиин стахановецууд майн 3 үдэр соо хүндэ ашаатай хэдэн зуун поезднуудые жолоодоо.

Карл Марксын ажабайдал ба ажал-ябуулга тухай выставкэ Берлиндэ нээгдэбэ

БЕРЛИН, майн 3. (ТАСС). Карл Марксын ажабайдал ба ажал-ябуулгада зорюулагдаһан выставкэ үсэгэлдэр Берлиндэ баярай оршон байдалда нээгдэбэ.

Выставкэ нээлгэ дээрэ Германска Демократическа Республикын премьер-министр Отто Гротеволь, Германиин единэ социалистическэ партиин (СЕПГ) политбюрогой гэшүүд ба гэшүүнэй кандидадууд, Германска Демократическа Республикын министрнүүд, республикын демократическа партинуудай, организацинуудай ба олониитын түлөөлэгшэд, Германидахи советскэ контрольно комиссиин хүдэлмэрилэгшэд байлсаа.

СЕПГ-гэй политбюрогой гэшүүн Фрэд Эльснер үгэ хэлэһэн байна.

Дэбжэлтын замаар

ТИРАНА, майн 4. (ТАСС). Албаниин арадай ажахые хүгжөөлгын түсэбэй 1953 оной нэгэдэхи кварталда ямараар дүүргэгдэһэн тухай статистическэ Управлениин мэдээсэлые албанска газетэнүүд тунхаглаба. 1953 оной нэгэдэхи кварталда промышленна продукци бүтээн гаргалга 1952 оной нэгэдэхи кварталайхитай сасуулбал 12,6 процентээр ургаа.

Промышленна товарнуудые үйлэдбэрилгэ үнгэрэгшэ жэлэй нэгэдэхи кварталайхитай сасуулбал: хлопчатобумажна бүд — 108 процент, гутал —8,8 процент, мебель —23,4 процент гэхэ мэтээр ургаһан байна.

Хүдөө ажахын талаар 1953 оной нэгэдэхи кварталда үнгэрэгшэ жэлэй энэ үетэй жэшэбэл, тарилга хэхэ түсэб 111,2 процент, машинно-тракторна станцинуудаар газар элдүүрилхэ түсэб 108 процент дүүргэгдээ.

Ашаа шэрэхэ түсэб түмэр замай транспортаар — 114 процент, автотранспортаар — 112,5 процент, далайн транспортаар —122,6 процент дүүргэгдээ.

Социалистическэ секторэй эд товарай эрьесэ 1952 оной нэгэдэхи кварталайхитай сасуулбал 116,3 процентээр нэмэһэн, хүн зондо макарон худалдалга 12,6 процентээр, өөхэ — 21,9 процентээр, хлопчатобумажна бүд —107,5 процентээр ехэ болоо.

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Иволгын аймагай колхозуудта 1953 ондо хартаабха болон бусад овощной культурануудые тарилгада бэлэдхэлэй хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан тухай

Иволгын аймагай колхозуудта хартаабха болон бусад овощной культурануудые тарилгада бэлэдхэл тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна гэжэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэнэ.

Аймгүйсэдком (түрүүлэгшэнь нүхэр Ткачев) ба МТС-үүдэй директорнүүд нүхэд Ильков, Танхасаев гэгшэд «Республикын колхозуудта хартаабхын үрһэ хаалгын ябаса тухай» БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1953 оной февралиин 5-най № 75 тогтоолые бэелүүлхэ тушаа зохихо хэмжээнүүдые абаагүй, хартаабхынгаа үрһэнэй фонднуудые нэмээхын тулада хартаабха худалдажа абаха, урьһаар абаха ба хүдөө ажахын бусад продуктнуудаар һэлгэжэ абаха хүдэлмэринүүдые эмхидхээгүй, энэ ушарһаа аймагай олохон колхозуудта хартаабхын үрһэнэй фонднуудые хаалгаар хүндэ ушар тохёолдоод байна.

Энэ жэлэй апрелиин 20-до аймагай колхозуудта хартаабхын үрһэ хааха түсэб 50 процент, тиихэдэ «Коминтерн», Ленинэй, Сталинай, Молотовой нэрэмжэтэ колхозуудта үшөөшье багаар дүүргэгдэһэн байна.

Хэды иимэ байбашье һаань, аймгүйсэдком, өөрөө нүхэр Ткачев гүрэнэй ресурснуудһаа хартаабха үгэлгэдэ найдаад, колхозуудта хартаабхын үрһэ хаалгада харюусалгагүйгөөр хандаһан зандаа.

Мүнөө болотор аймагай олонхи колхозууд хартаабха яровизацилха хүдэлмэри хэжэ эхилээдүй.

Парниково-тепличнэ ажахы тон муугаар эрхилэгдэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ аймагай колхозууд парнигууд ба теплицэнүүд соо эртын овощь ургуулхаяа болишоо, энэ жэлдэ теплицэнүүд ба парнигуудай рамануудые бариха түсэб дүүргэгдээгүй, бии байгаа парнигуудай рамануудые мүнөө болотор хүсэдөөр заһабарилагдаагүй байна.

Рассадна культурануудые тариха сагай ойротожо байбашье һаань, аймагай олонхи колхозууд эдэ культурануудай үрһэ хүрэнгэ абаха хүдэлмэринүүдые хэжэ дүүргээдүй.

Иволгын аймагай колхозуудта хартаабха болон овощь тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдэй хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан ушар хадаа аймгүйсэдком ба тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Ткачевой колхозуудта хартаабха болон овощной ажахын муугаар эрхилэгдэдэг болоһон ябадалтай эбсэһэн, дээрэһээ болоо гээшэ, тэдэнэр аймагай эрхэ байдалда тон шухала ажахын эдэ һалбаринуудые хүсэд тоодоггүй ябадал гаргаһаар, овощной культуранууд ба хартаабха тарилга үргэдхэхэ тушаа правительствын үгэһэн даалгабаринуудые дүүргэнгүй таһалдуулдаг колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ба МТС-үүдэй директорнүүдтэй эбсэнэ. Аймгүйсэдком нёдондо үзэгдэһэн алдуунуудһаа зохихо тобшолол хээгүй, мүн 1953 ондо овощь болон хартаабха эрхилэлгэ хүгжөөлгые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилжэ үргэлжэлһөөр.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ **тогтообо:**

Аймагай колхозуудта хартаабха болон овощь эрхилхэ хэрэгэй муугаар ябуулагдажа байлгые усадхаха тушаа эрид хэмжээнүүдые абаагүй ба хартаабха болон овощной культурануудые тариха 1953 оной тогтоогдомол түсэбэй эрхэбэнэ дүүргэлтые хангаагүй һаа, хатуу харюусалгада хабаадуулагдаха болохот гэжэ Иволгын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ткачевто уридшалан һануулха.

Энэ тогтоол соо тэмдэглэгдэһэн дутагдалнуудые зайсуулха тушаа хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые абахыень, колхоз бүхэндэ хартаабха болон овощной культурануудые тариха түсэбэй дүүргэлтые, мүн эдэ культурануудай үндэр ургаса хураалгые хангаха хэмжээ-ябуулгануудые зохёожо, үнгэргэхыень аймгүйсэдком ба МТС-үүдэй директорнүүдһээ эрихэ. Эдэ зорилгоор:

хартаабха болон овощной культурануудай үрһэнэй фонднуудые нэмэжэ хаалгые дары сагаа эмхидхэжэ дүүргэхэ;

хартаабхын үрһэнэй фонднуудые үрһэнһөө ондоо хэрэгтэ хэрэглэхэгүй, үрилтэ хоролтодо оруулхагүй;

колхозууд хоорондо рядовой хартаабха сортовойгоор һэлгэхэ хүдэлмэринүүдые үнгэргэжэ, үрһэнэйнгөө участогуудта ургуулхынь тулада хартаабха тариха саг болотор аймагай бүхы колхозуудые сортовой үрһөөр хангаха;

хартаабха тариха саг болотор хартаабхын үрһэнэй участогуудта үтэгжүүлэгдэһэн, намартаа парлагдаһан ба урдань һайнаар ургадаг газарнуудые колхозууд бүхэндэ таһалалгые эмхидхэхэ;

овощной культурануудай 10020 рама рассадануудые ургуулхын тулада парнигуудые хэхэ түсэбэй дүүргэлтые хангаха, дахин тариха сагай болоо һаа хэрэгтэй томадууд, капуста ба махоркын рассадануудай резерв колхоз бүхэндэ байгуулаад, рассадна культуранууд болон эртын овощь дулаан грядуудта тарилгые эмхидхэхэ;

хартаабха ба овощь тарилгада хэрэгтэй хүдөө ажахын машинанууд ба зэр зэмсэгүүдые заһабарилгые ойрын үдэрнүүдтэ түгэсхэхэ;

агротехническэ наукын туйлалтанууд болон түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэн, тарилгын урда тээхи ба тарилгын хүдэлмэринүүдые һайн шанартайгаар үнгэргэхэ, үрһэ тариха нормонуудые нарйнаар сахижа, хартаабхын, овощной культурануудай тарилгые богони, культуранууд бүхэндэ тааруу агротехническэ болзорнуудта үнгэргэхэ ябадал хангаха. Квадратно-гнездовой аргаар ба яровизированнэ үрһөөр хартаабха тариха түсэбүүдые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын тулада хэмжээнүүдые абаха;

хартаабхын, мүн овощной культурануудай тарилгые буртаг үбһэнһөөнь сэбэрлэхэ ба ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ, нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдээр тэжээл оруулха, мүн тэрэшэлэн эдэ культурануудай дайсад болохо хорхой шумуулнуудтай ба үбшэнүүдтэй тэмсэл ябуулха хүдэлмэринүүдые саг болзортонь үнгэргэлгые хангаха.

Колхозуудта бии байһан бүхы парнигуудые 1953 ондо бултыень һэргээн заһабарилха хэмжээнүүдые абахын ба 900 рама хэмжүүртэй парнигууд болон 200 квадратна метр теплицэнүүдые тариха түсэбэй дүүргэлтые хангахыень аймгүйсэдкомые уялгалха.

Хартаабха ба овощной культурануудые тариха түсэбые дүүргэлгэ ба ургаса дээшэлүүлгэдэ хүдөө ажахын таһагай ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй ба колхозуудай правленинүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхыень аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ткачевые уялгалха.

Тус тогтоолые бэелүүлгээр БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ энэ жэлэй майн 15-да, мүн июниин 10-да тоосоонуудые үгэхыень Иволгын аймгүйсэдкомые уялгалха.

Марксизмын идейнүүд илан мандана

(Карл Марксын түрэһөөр 135 жэл гүйсэһэнэй ойдо)

Научна коммунизмын үндэһэ һуури табиһан агуу хүн, дарлагдаһан олонитын вождь ба багша —Карл Марксын түрэһөөр 135 жэл гүйсэһэнэй ойе манай оронной арадууд, бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэн тэмдэглэжэ байна.

Маркс хадаа имагта зүб, хамагые илагша һургаал зохёон байгуулагша мүн. «Энэ һургаал хүнүүдтэ бүрин түгэс үзэл бодол олгожо үгэхэ зуураа, ямаршье мухар һүзэгтэй, ямаршье хархис үзэлнүүдтэй, буржуазна дарлалтые ямараашье хамгаалха ябадалтай эбсэшэгүй юм», — гэжэ Ленин бэшээ һэн (В. И. Ленин. Маркс, Энгельс, марксизм. 1946 оной хэблэл 72-дохи нюур). Маркс болбол общество тушаа хүнүүдэй үзэл бодолдо, политэкономидо, философидо, түүхэдэ болон общественнэ науканuудай бусад һалбаринуудта бодото ехэ эрид хубилалта хээ.

Дарлагдаһан, мүлжэгдэһэн олонитэ бүхы зоной вождь болгошо пролетариадай бүхэдэлхэйн-түүхэтэ агуу үүргые Маркс тодорхойлон заагаа. «Марксын һургаалай гол юумэнинь юуб гэхэдэ, социалистическэ общество байгуулагша пролетариадай бүхэдэлхэйн-түүхэтэ үүргые элирүүлһэн ябадал болоно», —гэжэ В. И. Ленин бэшэһэн байна. (мүн тэндэ, 77-дохи нюур). Марксын харуулһан мүнхэ баатаршалгань юуб гэхэдэ, тэрэнэй байгуулһан һургаал — марксизм хадаа хэтэ заяанай дарлалта, доромжолгоһоо гараха арга мүлжэгдэһэн ангинуудта, нэн түрүүн пролетариадта дэлхэйн түүхэдэ эгээн түрүүшээр заажа үгөө, пролетариадые сүлөөлхэ үнэн зүб зам хараалаа. Буржуазин эзэрхэлгые усадхаад, шэнэ, коммунистическэ ажабайдал байгуулха эли тодо перспективэ, арга замуудые марксистска һургаал хүдэлмэришэн ангида научна ёһоор заажа ойлгуулаа.

Зүгөөр, Маркс хадаа нэн түрүүн революционер байгаа. Тэрэнэй гол зорилгонь тэмсэл байһан юм. Марксын хани ба соратник Ф. Энгельсын баталан хэлэһэн ёһоор, теоретическэ наукада болоһон шэнэ нээлтэ бүхэн Марксые ехэтэ баярлуулдаг байһаншье һаа, түүхын хүгжэлтын ябасада эдэбхитэй, революционно нүлөө дары үзүүлжэ шадаха нээлтэ тухай хэрэгэй болоходо Марксын баяр омогорхолынь ондоо болодог байгаа. Наукые Маркс хооһон схемэ гэжэ тоолодоггүй, харин «хүгжэлтын, революционно хүсэн» гэжэ тоолодог байгаа. Дэлхэйе «тайлбарилан ойлгохоһоо» гадна, мүн «хубилгаха» гэһэн зорилго философиин үмэнэ Маркс табяа һэн. Революционно теори болбол «тэмсэлэй бодото лозунг» үгэжэ шадаха ёһотой гэжэ Маркс эридэг байгаа. Наука ажабайдал хоёрой хоорондо, эрдэм һургаал бодото байдал хоёрой хоорондо мүлжэгшэ ангинуудай идеологуудай, элдэб түрэлэй оппортунистнуудай бии болгоһон тад ондоо илгаае марксизм усадхаа. Теори практика хоёр марксизм дотор бэе бэетээ нигта холбоотой, единэ юм. Маркс өөрынгөө теорине үгэ удхаараа «критическэ ба революционно» теори юм гэжэ нэрлээ һэн».

Марксын хараа бодолой ёһоор, революционернүүд хадаа өөһэдынгөө үзэл бодолые, өөһэдынгөө принципүүдые дэлхэйн үмэнэ минил һайшаан соносхоод хизаарлаха ёһогүй. Революционер хадаа тэдэ үзэл бодолнуудаа, принципүүдээ бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө шэн габьяатайгаар тэмсэхээр бэлэн байха ёһотой. Маркс иимэ байгаа — **пролетарска** түхэлэй революционер мүн байгаа. Маркс хадаа бодото тайхамшаг ухаан **бодолшо-тэмсэлшэ** мүн байһан юм.

Энгельсын сэгнэһэн ёһоор, Маркс болбол 1848—1849 онуудай революционно событинуудай, мүн һүүлшэгтээ тэдэнэй байгуулһан уласхоорондын хүдэлмэрилэгшэдэй товариществын — Нэгэдэхи Интернационалай гол хүтэлбэрилэгшэнь байһан юм. Өөрынгөө тала баримталагшадые дамжан парижска коммунарнуудта Марксын үгэдэг байһан зүбшөөл заабаринуудай угаа ехэ удхашанарые тэмдэглэхэ зуураа, Ленин Марксые тэрэ үеын «олонитэ зоной тэмсэлдэ хабаадагша мүн» гэжэ нэрлээ һэн. Маркс болбол ондо ондоо оронуудай революционернүүдэй хандадаг байһан «гол пункт» мүн байгаа, «тиин тон ехэ эрдэмтэй гениин лэ үгэжэ шададаг эли тодо, үнэн зүб харюу тэдэ революционернүүд хододоо абадаг байгаа», — гэжэ Энгельс зааһан байна (Шэлэгдэмэл бэшэгүүд, 367-дохи нюур). Маркс өөрынгөө диалектико-материалистическэ үндэһэ һуури дээрэ пролетарска тэмсэлэй единэ тактика зохёон байгуулаа. Революционно хүдэлөөнэй практика болон политикатай Марксын һургаалые нигтаар холбожо хараагүй һаа, марксизмын гол удхые ойлгохонь бэрхэтэй юм гэжэ Ленин нэгэнтэбэшэ онсолон тэмдэглэдэг һэн.

Маркс болбол тус тус хүнүүдһээ гадна, мүн революционно ангиие, олонитэ зониие социализмын түлөө тэмсэлдэнь түрүү теорёор зэбсэгжүүлхэ гэһэн зорилго табяа. Марксизмын түүхэ хадаа марксизмые хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнтэй нэгэдүүлгын түүхэ, энээнтэй хамта агуу, тон хурса духовно энэ зэбсэгые олонитэ зоной шудалалгын түүхэ мүн. Эгээл иимэһээ марксизм шлагдашагүй хүсэн болоо.

Марксизмда эсэргүү «походуудые» буржуази оло дахин хээ! Энэ буржуазин идеологическа туһамаршад болбол марксизм «буруу һүрөө» гэжэ университедэй кафедраһаашье, тусхай хэблэлэй хуудаһануудһаашье оло дахин соносходог байгаа! Буржуазна гурим байгуулалтын политическэ хамгаалагшад —полицейскэнүүд, түрмэшэд хадаа марксизмые «газар дэлхэйн нюурһаа хамажа хаяхые» оло дахин оролдоо! Маркс болбол капитализмын ушар байдалда революционерэй үзэдэг бүхы бэрхэшээлнүүдые, хашалан зоболонгые өөрөө үзэһэн байна. «Самодержавнашье, республиканскашье правительствонууд тэрэниие сүлэлгэдэ эльгээдэг, консервативнашье, ультрадемократическашье буржуазинар элдэб үнгөөр хараадаг, хардадаг, мүрдэдэг байгаа», —гэжэ Энгельс тэмдэглээ һэн. Зүгөөр, энэнь сүм буруу һүрөө. Түүхэ болбол марксизмые усадхаагүй, харин марксизмда эсэргүү хархис хооһон олонтоото системэнүүдые хэтэдэнь усадхаа. Марксизм болбол бата мүнхэ һургаал байһан дээрэһээ оршон мандажа, хүгжэжэ үргэлжэлһөөр байгаа. Капитализмые магтадаг, мүнхэлхые оролдодог капитализмые «эрхим һайн» общество гэжэ һайшаадаг байһан политэкономидохи, философидохи ба социологидохи буржуазна элдэб янзын теоринуудта эсэргүү тэмсэл хэхэ зуураа, Маркс болбол капиталистическэ байгуулалтын түүхэтэ ёһоор заатагүй хосорхо, саг зуурын байгуулалта байһые харуулаа.

Тон шухала энэ заабариие баримталан харуулхада, «Капитал» гэжэ гениальна зохёол соонь найруулагдаһан Марксын экономическа һургаал түрүү зэргын удхашанартай.

Үйлэдбэриин капиталистическэ арга болбол өөрынгөө уг удхаар эбсэшэгүй зүришэлдөөтэй юм гэжэ Маркс харуулаа. Капитализмын үедэ, нэгэ талаһаа, общественнэ шэнжэтэй үйлэдбэрилгэ, нүгөө талаһаа, энгэй-капиталистическэ формотой үбэршэлгэ байдаг. Хүлһэнэй хүдэлмэришэдэй ба капиталистнуудай хоорондохи тэмсэл, мүлжэлгын системые усадхахын түлөө хүлһэнэй хүдэлмэришэдэй тэмсэл, мүлжэлгэтэ ангиие сахин хамгаалхын түлөө капиталистнуудай тэмсэл капитализмын гол удхаһаань үндэһэлэн гарана. Капитализмын зарсанарай баталдаг ёһоор, энэ тэмсэл бага болодоггүй, һулардаггүй, харин улам бүри хурсадажа, шангадажа байдаг юм. Капиталай үргэдэн хүгжэхэтэй (энээнгүйгөөр капитализм байжа шадахагүй юм) нэгэн хамта, нэгэ таладань—хүдэлмэришэд улам ехээр үгырэн ядардаг, түлидаг зободог, нүгөө тээнь —буржуази улам бүри баяжадаг байха юм. Капитализм болбол социализмын материальна услови байгуулхаһаа гадна, мүн капитализм усадхагшые—пролетариадые бии болгодог. Пролетариат хадаа өөрыгөө богоолшолгоһоо сүлөөлхын түлөө социальна революци хэхэ баатай болодог.

Тиимэ болохолоороо, пролетариадые сүлөөлхэ тухай асуудал Маркс бата бэхи научна үндэһэ һуури дээрэ табиһан байна. «Революци болохо шухала хэрэгтэй ямаршье баримтагүйгөөр, хүнгэхэн янзаар революциие хэжэ болохогүй», —гэжэ, бланкистска волюнтаристнуудые элиншэлхэ зуураа, Маркс бэшээ һэн. Революци хадаа хуулита ёһоной процесс мүн, революци болохо гүнзэгы ехэ шалтагаанууд капиталистическэ обществын экономическа условинуудта, үйлэдбэридэхи харилсаануудай ба үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хоорондохи антагонистическэ зүришэлдөөнүүдтэ байдаг юм гэжэ Маркс баримталан харуулаа. Гэбэшье, естественно-историческа ёһоор капитализмын хосоржо байһые онсолон тэмдэглэхэ зуураа, марксизм болбол социализм өөрөө, стихийнээр, зүндөө илаха гэжэ тоолодоггүй. Элдэб түрэлэй оппортунистнууд социализм стихийнээр, зүндөө илаха гэжэ хэлэдэг байгаа. Пролетариадые эдэбхигүй, һула болгохые хүсэдэг байһан тэдэ оппортунистнуудые Ленин үй бута сохёо.

Маркс болбол 40 үлүүтэй жэлэй туршада өөрынгөө агууехэ һургаалые эсэшэ сусашагүйгөөр хүгжөөжэ, нарижуулжа байгаа. Энэ һургаалдаа капиталистическэ мүлжэлгэ, дарлалтада эсэргүү түгэлдэр хүсэтэй, дайшалхы хурса хүсэн болгоо. Маркс болбол субъектизмые, скептицизмые, агностицизмые ба буржуазна социологиин бусад бүхы хархис теоринуудые хайра гамгүйгөөр шүүмжэлхэ зуураа, ниитын хүгжэлтын объективнэ хуули ёһонуудые мэдэхэ үнэн зүб һургаалаар пролетариадые хододоо зэбсэглэжэ байгаа.

Марксизм болбол ниитын ажабайдалай үзэгдэлнүүдтэ хэрэглэн дэлгэрүүлһэн эрид шууд научна материализмые буржуазна идеологидо эсэргүүгээр табяа. Хүнүүдэй ажаһуудалые тэдэнэй ухаан мэдэрэл тодорхойлдоггүй, харин, тад һөөргэ, хүнүүдэй общественнэ ажаһуудал тэдэнэй ухаан мэдэрэлые тодорхойлдог гэһэн Марксын сэсэн мэргэн тезис общественнэ наукадахи али бүхы идеализмда эсэргүү тон шанга сохилто болоо. Хүн түрэлтэнэй түүхын ябаса тушаа, тус системын хубилашагүй, мүнхэ хэбэртэй байха тушаа марксистска, диалектико-материалистическэ үзэл бодол хадаа капиталистическэ системын «бата бэхи» байха тухай али бүхы һанамжануудые үндэһэ баримтагүй болгон буруу һүргэнэ. Иимэ болохолоороо, марксизмын экономическа һургаалыншье, мүн тэрэнэй философи болодог диалектическэ материализмшье капитализмын заатагүй хосорон һалахые, социализмын заатагүй илан мандахые үндэһэлэн харуулна.

Маркс болбол социализмые минил хооһон һанал байхадань наука болгохо зуураа, капитализмһаа социализмда оролгын үе хэрэгтэй гэжэ тодорхойлоо һэн; энэ үеын политическэ гү, али гүрэнэй формонь **«пролетариадай революционно диктатураһаа** ондоо юумэ байха ёһогүй»... гэжэ Маркс бэшэһэн байна. (15-дахи том, 283-дахи нюур). Пролетариадай диктатурын зорилгонь капитализмые революционно аргаар социализмда оруулха ябадал мүн гэжэ Маркс найруулан бэшээ. «Готско программые шүүмжэлгэ» гэһэн гайхамшагта зохёол соогоо Маркс коммунистическэ обществын хоёр шатануud тухай тон шухала заабари түрүүшынхеэ үгэһэн байна. Социализмын үедэ «ажалай ойроо хүртэшэгүй олзо доход» тухай лассальянска эрилтэнүүдэй жэжэ буржуазна уг удхатай байһые элиншэлэн харуулха зуураа, Маркс болбол хэдэ хэдэн гаргашануудай, жэшээнь, үйлэдбэриие үргэнөөр хүгжөөлгэдэ, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдтэ гаргашалагдаһан гаргашануудые хүсэлдүүлгэдэ, больницануудай, һургуулинуудай эрилтэнүүдые хангалгада, гэнтын болон бусад аюулнуудһаа хамгаалгада зорюулагдажа гаргашалагдаха гаргашануудай «экономическа шухала хэрэгтэй» байха тухай Маркс хэлэдэг һэн. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ехээр хүгжэхэ, материальна болон духовно баялигуудай элбэг дэлбэг болохо, ажалда хандаха хандалгань хубилха, «ажал өөрөө имагтал ажамидаралай арга байхаяа болижо, ажабайдалай эгээн шухала зүйл болохо» ябадалые социализмһаа коммунизмда оролгын услови мүн гэжэ Маркс тоолодог байгаа. Тиигээл һаа, «хүн бүхэн шадабариингаа зэргээр, хүн бүхэндэ хэрэглэлэйнь зэргээр!» гэжэ өөрынгөө туг дээрэ общество бэшэжэ шадаха байна» (мүн тэндэ, 276-дахи нюур). Биологическа шэнэ түрэлэй амитадай хүгжэлтэ тухай асуудалые байгаали шэнжэлэгшын табиха байһандал адляар, Маркс «Готско программые шүүмжэлгэ» соогоо коммунизм тухай асуудал табина гэжэ Ленин хэлээ һэн.

Марксизм болбол пролетариадта харша элдэб янзын течениинүүдтэ эсэргүү—младогегельянецуудай идеалистическэ философидо, прудонизмын жэжэбуржуазна анархическа идеологидо эсэргүү, бакунизмда ба позитивист Дюрингдэ эсэргүү тэмсэл соогуур ургаһан, бэхижэһэн ба хатуужаһан байна. Үшөө Марксын ажаһууха үедэ тэрэнэй һургаалынь марксизмда эсэргүү али бүхы системэнүүдые бүрин илаһан байна. Гэбэшье, марксизмын теоретическэ талаараа илаһан илалтань марксистын баг нэмэрхыень, марксизмда эсэргүү тэмсэлдээ шэнэ зам бэдэрхыень марксизмын дайсадые баадхаа һэн.

Буржуазин агентнууд социалистическэ партинуудай зэргэдэ шурган орожо, хэтэрхэдээ өөһэдыгөө марксистнуудби гэжэ формальнаар соносхоод, марксизмые хазагайруулжа эхилээ һэн. Ревизионистнууд болбол марксизмын минил үзэгыень хараадаа абажа, марксизмын бодото гол революционно удхыень буруушаадаг, марксизмые хооһон схемэ, догмо болгохые хүсэдэг, марксизмые буржуазна байгуулалтада тааралдуулха гэжэ али болохоор оролдодог байгаа.

В. И. Ленинэй түүхэтэ аша габьяань юуб гэхэдэ, Ленин болбол үшөө ревизионизмын эзэрхэжэ байһан үедэ творческо марксизмын тугые үндэр дээрэ үргөө, юунһээшье айнгүйгөөр энэ тугые зоримгойгоор абажа ябаа. Ревизионизмда эсэргүү хайра гамгүй тэмсэл соогуур марксизмые Ленин аршалан хамгаалаа. Зүгөөр Ленин болбол марксизмын революционно гол удхые аршалан хамгаалхаһаа гадна, мүн марксизмые улам хүгжөөгөө, дээдэ шагада үргэн дэбжүүлээ. Ленин болбол шэнэ үеын—империализмын ба пролетарска революцинуудай үеын уласхоорондын революционно хүдэлөөнэй дүй дүршэлые согсолоо. Ленин хадаа бодото, творческо марксизмын түлөөлэгшэ мүн байгаа.

Марксизмын гол принципүүдтэ түшэглэн, тэрэнэй методые —материалистическэ диалектикые шадамар һайнаар хэрэглэхэ зуураа, В. И. Ленин марксистска һургаалда нэмэлтэ хэһэн, тэрэниие хүгжөөһэн, бүхы талаарнь баяжуулһан байна. Марксизм хадаа мүнөө марксизм-ленинизм мүн.

Марксистска ухаан бодолой корифей—В. И. Ленин хадаа народнигуудай, неокантианствын, «легальна марксизмын», махизмын ба бусад харша течечинүүдэй «субъективнэ социологидо» эсэргүү тэмсэл соогуур марксизмын революционно теориие аршалан хамгаалаад, марксистска философиие саашадань хүгжөөгөө.

Социализмын илалтын арга замууд тухай марксистска һургаалда Ленин угаа ехэ оруулалта хээ. Империализмын үедэ ондо ондоо капиталистическэ оронуудай тэгшэбэшэ хүгжэлтые өөрынгөө нээһэн хуули ёһодо түшэглэн, Ленин болбол социализм бүхы оронуудта имагтал нэгэн доро илажа шадаха юм гэһэн Марксын, Энгельсын һургаалые эрид шуудаар шэнэдхэн хаража үзэһэн байна. Тиин түрүүшээр нэгэ, тусгаарлан абтаһан орон дотор социализмын илаха арга боломжотой байһые Ленин баримталан харуулаа. Пролетариадай диктатурын шэнэ ба эрхим политическэ формо мүн болгошо Советүүдые Ленин нээгээ. Ленин болбол манай орон дотор социализмые бодото дээрэнь байгуулха тодорхой түсэб хараалаа. Ленинэй хэрэгэй агуу үргэлжэлүүлэгшэ—И. В. Сталинай хүтэлбэреэр советскэ арадууд социалистическэ общество тухай ленинскэ хараа заабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлээ.

И. В. Сталинай зохёолнууд дотор марксистско-ленинскэ һургаал толотомо һайнаар хүгжөөгдөө. Марксистска философи ба пролетариадай партиин политика хоёрой таһаршагүй нигта холбоотой байһые И. В. Сталин эгээн дүүрэнээр, эли тодоор, тобшо һайнаар найруулан харуулаа. Советскэ социалистическэ обществын ангинууд тухай, коммунизмын үедэхи гүрэн тухай асуудал, мүн тэрэшэлэн бусад олон асуудалнууд И. В. Сталинай зохёолнууд соо тон гүнзэгыгөөр найруулагданхай. Коммунизмда манай оронной шэлжэн оролготой холбоотой асуудалнуудые найруулан зохёохо хэрэгтэ И. В. Сталинай бэелүүлһэн үүргэнь имагта шухала юм. И. В. Сталин хадаа социализмын экономическа гол хуули ёһые нээгээ, социалистическэ обществын мүн бусадшье объективнэ экономическа хуули ёһонуудые найруулаа, манай орон дотор коммунизм байгуулгын һүр жабхаланта программа зохёогоо. Нүхэр Сталинай нээһэн теоретическэ нээлтэнүүд общественэ революционно ёһоор шэнэдхэн байгуулха арга замуудые мэдэхэ хэрэгтэ, коммунизмын түлөө манай партиин тэмсэлэй тон баян дүй дүршэлдэ бүхы арадуудые һургана.

Марксизмын гениальна үндэһэ һуури табигшын ажаһууха үедэ марксизм имагтал теори байгаа; мүнөө марксизм теори байхаһаа гадна, мүн үнэн бодото хэрэг болонхой. Марксизмын олон тоото дайсадта эсэргүү тэмсэл соогуур агуу Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр СССР дотор советскэ арадай илаһан социализмын илалта, СССР дотор коммунистическэ байгуулалтын түйлажа байгаа асари ехэ амжалтанууд марксизм-ленинизмын хамагые илагша идейнүүдэй илан мандаһаниие гэршэлэн харуулна. Польшын, Чехословакиин, Венгриин, Румыниин, Болгариин, Албаниин арадууд марксизм-ленинизмын агуу идейнүүдые хүтэлбэри болгон социализм амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Марксизм-ленинизм хадаа хархис буржуазида эсэргүү, демократическа эрхэ сүлөөнүүдэй түлөө, эб найрамдалай ба социализмын түлөө тэмсэжэ байгаа капиталистическэ оронуудай олон зуун миллион ажалшадай тон хурса зэбсэгынь болонхой. Мүнөө марксизм манай планетын угаа ехэ газар дайдын ажалша олонитын һанал бодолые бүрин эзэлһэн идеологи болонхой. Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай агуу һургаал эрхэ сүлөө, зол жаргал тээшэ замыень бүхы хүн түрэлтэндэ гэрэлтүүлжэ үгэнэ.

М. ГРИГОРЬЯН.

Республикын колхозуудай полинууд дээрэ

Республикын аймагуудта хабарай тарилгын ябаса тухай

БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерствын 1953 оной майн 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Ороһото, зоровой ба залата культуранууды тарилга	Намарай тарилга борнойлго
Иволгын	56,1	89,8
Закаменай	45,1	20,0
Хориин	44,0	81,5
Кяхтын	41,7	100,0
Тарбагатайн	39,5	64,3
Кударын	38,1	50,4
Мухаршэбэрэй	36,5	94,1
Хэжэнгын	36,0	6,7
Зэдын	34,5	60,1
Бичурын	33,3	91,1
Түнхэнэй	32,5	24,6
Сэлэнгын	31,7	107,8
Ториин	31,2	41,8
Заиграйн	29,8	100,0
Байкало-Кударын	22,3	83,5
Прибайкальска	19,7	21,8
Курумканай	19,2	—
Баргажанай	16,4	21,7
Кабанскын	11,5	32,0
Яруунын	10,2	16,8

Эртын тарилга дүүргэбэ

ПЕТРОПАВЛОВКА. (Телефоноор абтаба). Аймагай колхозууд эртын тарилга дүүргэжэ, Майн 1-нэй һайндэрые ажалай амжалтаар угтаба. Аймаг соогоо эгээн түрүүн 1 гээтын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз эртын ороһото культурануудай тарилга дүүргэһэн байна. Удаань Дзержинскиин нэрэмжэтэ болон бусад колхозууд эртын тарилга дүүргээ.

Хабарай тарилгада механизаторнууд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг Үшөөтэйн МТС-эй нүхэр Банзановай хүтэлбэрилдэг тракторна бригада мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, МТС-эй дирекциин ба парторганизациин дамжуулгын Улаан туг абаба. Энэ бригада 300 гектар газарта хэрээ һэлүүлэн тарилга хэбэ.

М. Нимаев.

Хамнигадайн МТС-эй хүдэлмэриие эрид һайжаруулха

МТС-эй машинанууд шүрүүшын үдэрһөө зогсоогдоно

Апрель һара соо эртын культурануудай ехэнхи хубинь таригдаха байгаа. Гэбэшье, полевой хүдэлмэриин түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ Хамнигадайн МТС-эй олохон трактор машинанууд эбдэржэ байна. Тус МТС-эй олохон тракторна бригаданuудаар ябажа, полевой хүдэлмэринүүдэй хэрзэргэ үнгэргэгдэжэ байһаниие харабабди. Нэн түрүүн энэ МТС-эй № 1 тракторна бригадада ерэхэдэмнай «Баян-Булаг» колхозой полевой станай дэргэдэ хоёр АТЗ—НАТИ тракторнуудай нэгэниинь заһабарилагдажа байба. Трактористнууд Бадма, Чимит Дамбаевтан тракторайнгаа гусеницыень задалжархёод, «гусеницаа таарулжа һуунабди» гэнэ.

— Манай тракторна бригада «Баян-Булаг» колхозой полевой хүдэлмэриин 90 гаран процент дүүргэхэ юм. Теэд, тарилгын үдэрнүүд ошожол байна. Манай бригада мүртэй юумэ хээгүй. Үдэрһөө үдэртэ тракторнуудайнгаа регулировко таарулһаар байнабди. Гадна, бригадамнайшье хүсэд бүридхэгдөөгүй. 8 прицепщигүүдэй орондо арайхан гэжэ 2-нь юһэдэхи номерой тракторта үгтэнхэй,—гэжэ хөөрэнэд.

Тус бригадаһаа зүүн урагшаа 6 километрэй газарта Хамнигадайн МТС-эй центр болодог. Эндэхи машинно-тракторна мастерскойн дэргэдэ 5—6 тэргэтэй моридууд уяатай байна. Тэдэ моридуудаар колхозуудай полинуудһаа эбдэрхэй частьнуудые асарһан трактористнууд, тракторна бригадын бригадирнууд олоороо сугларанхай. Тэдэнэй дунда радиаторнуудые, подшипнигуудые, тракторна тоһоной насосуудай фильтрнүүдыешье заһабарилгада асарһан хүнүүд дүүрэн. Жэшээнь тус МТС-эй Алексей Унагаевай хүтэлбэрилдэг № 9 тракторна бригадаһаа тракторист Аносов XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилжэ ябатараа АТЗ-НАТИ тракторайнгаа коробко скоростиин хоёрдохи валай подшипник эбдэжэ, эгээн доодо валайнгаа шлиценүүдые ба шүдэнүүдые һалгажархёод асараад байна.

—Түрүүшын үдэрһөө эхилжэ яахадаа трактортнай эбдэрнэб—гэжэ тракторист Аносовһоо асуухада — «поли дээрэ гараһан сагһаа хойшо МТС-эй мастерской дүрбэдэхеэ ерэбэб. Трактораймнай үбэлэй капитальна заһабарилга минил керосинаар угаалгаар хизаарлагдаһан байгаа, миниин трактораи скоростьнуудай коробкын шестернанууд оройдоошье һэлгэгдээгүй, подшипнигуудынь хуушаараа табигдаһан байгаа. Тиимэһээ коробкомнай эбдэржэ урагшаа ябанагүй»,—гэнэ. Аносов шэнги иимэнүүд шалтагаануудтай ерэһэн хүнүүд эндэ дүүрэн.

Полевой хүдэлмэринүүдэй түрүүшын хэдэн үдэрнүүдһээ эхилжэ, трактор машинануудай эбдэрхэ ябадал энэ МТС-тэ үдэрһөө үдэртэ улам олоороо үргэлжэлжэ байна.

Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, түбхын түрүүндэ энэ МТС-эй директор нүхэр Воробьев, ахалагша механик байһан Баженов гэгшэд трактор машинануудай заһабарилгые бодотоор хүтэлбэрилөөгүй, үбэлэй заһабарилгын үедэ хүдэлмэриин шанарые сахидаггүй, харин зүгдэнь орхижорхиһон, заримдаа заһабарилгада нюдэ даллалха ябадалай гарахые мэдэжэ байһан мүртөө мэдээшэгүй болоод үнгэрдэг, тиигэжэ гүрэн түрын шухала хэрэгтэ хама... гүйгөөр хандадаг байһаниинь полевой хүдэлмэриин түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ харагдана. Нүхэр Воробьевой хүтэлбэрилжэ байгаа МТС байгуулагдаһаар 8 жэл үлүү... тэй боложо байна. Теэд, энэ МТС мүнөө хүрэтэр мүртэй һайн мастерскойгүй, олон янзын машина тракторнууд үбэл зунгүй хүхэ тэнгэри доро МТС-эй бишыхан мастерской тойрожо, эндэ тэндэ жэбэржэ хэб... тэдэг байха юм.

Гадна энэ МТС-эй коллектив... шүүмжэлэлэй хүндэгүй байдал... тэмдэглэхэ хэрэгтэй. «Ма... най МТС-эй директор Воробьев өөрыгөө юунһээшье үлүүгээр бо... додог, бэе тухайгаа шүүмжэлэл... огтошье дурагүй, тэрээндэ хэлэһэн... шүүмжэлэлые сагааруулхын түлөө хамаг шадалаараа оролдодог»—г... жэ МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд хөө... рэлдэдэг байна. Үнэхөөрөөшье, ди... ректор Воробьев албан хойрой... ехэрхүү томо зан абаритай, за... дарган захиралта үгөөд лэ колхо... зуудаар ябадаг, харин бодото ту... һаламжа үзүүлдэггүй байха юм.

АГРОТЕХНИКЫН ЗААБАРИ НАРИНААР САХИХА

Хамнигадайн МТС-эй центрһ... урагшаа Шараголой сомоной Ле... нинэй нэрэмжэтэ колхозой поли... нууд болоно. Полевой станай ха... жууханаар 100 гаран гектар Хү... ды гэжэ парта энэ МТС-эй нүхэ... Ч. Д. Цырендоржиевай хүтэлб... рилдэг тракторна бригадын тракто... рист нүхэр Лумбунцыренов прицеп... ной хоёр сеялкэнүүдые шэрэжэ, ... рай схэхэн талмайда хэрээһэлүүл... шэнинсэ тарижа ябаба. Теэд, тэр... хоёр сеялкэнүүдтэ ганцахан сея... щик, колхозник Дашажап Ринч... нов ябана. Хоёрдохи сеялкын... олохон дискэнүүдэй мухарижа хү... дэлмэрилдэггүй дээрэһээ, сеялк... нүүдһээ гараһан тарян газарай... гаа дээгүүр хэбтэнэ. Тус МТС-э... агрономууд, ахалагша агроно... нүхэр Соболева түрүүтэй ко... хозуудта ябажа полевой хүдэлм... риин шанарые шалгадаггүй.

* * *

Хабарай тарилгые агротехническ... эрхим болзорнуудта һайн шана... тайгаар үнгэргэхын түлөө тус МТС... эй коллектив ажалай амжалтану... дые түйлаха социалистическэ е... уялгануудые абаһан байгаа. Г... бэшье, МТС-эй тракторна бригад... нуудай олонхи механизато... нууд өөһэдынгөө социалисти... ческэ уялгануудые мэдэнэгүй. Ж... шээнь, энэ МТС-эй № 1, 8, 2 ба... тракторна бригаданuудай тракто... ристнууд Бадма Дамбаев, Ринчи... Очиров, Владимир Зимирев, Нико... лай Агапитов гэгшэд «социалисти... ческэ уялгануудые абаагүйбди, м... рысөөндэ ороогүйбди» гэжэ хөөр... нэд.

Мүн тэрэшэлэн тракторна э... бригаданuудта газетэ, журналну... абаашагдадаггүй, «дайшалхы ху... даһанууд» гаргагдадаггүй бай... юм. Показателиин досканuудш... үгы байна.

МТС-эй механизаторнуудай ду... да агитационно-политическэ хүд... мэриие бодотоор табижа шадааг... дээрэһээ МТС-эй директорые пол... тическэ талаар орлогшо нүхэр... Шарапов схэхэн зэмэтэй байна.

Б. Дымбрылов, ман... корреспонде...

ГАЗЕТЭ БОЛБОЛ КОЛЛЕКТИВНЭ ПРОПАГАНДИСТ БА АГИТАТОР БАЙХАҺАА ГАДНА, КОЛЛЕКТИВНЭ ЭМХИДХЭГШЭ МҮН

***

Коммунизмын түлөө тэмсэлдэ партиин хүсэтэ зэбсэг

нэгэн жэлэй саада тээ — Майн 5-да (апрелиин 22-вда» газетын түрүүшын ража, манай партиин ажа тон ехэ событи болоһон. Энэ үдэрые СССР дотор хэблэлэй үдэр гэжэ жэл дэглэдэг юм.

нистическэ парти манай анхаралтайгаар хүгжөөнэ, ажал-ябуулгые хүтэлбэрил орон дотор 8 мянга газетэ, 1,5 мянга шахуу ба бусад хэблэл гарана. ниитэ тиражиь хэдэн олон экземпляр болоно.

алистическэ оронуудайхида Советскэ Союз дотор хэблөө бодотоор бэелүүлэгдэ Типографинуудые бариха рхэ, газетэ, журнал, ном блэхэ хэрэгтэ манай гүабтар ехэ мүнгэн зөөри йна. Манайда бүхы сорадуудай национальна хээ газетэнүүд ба журналблэгдэнэ. Газетэнүүд ганеспубликанска, хизаарай ба й центрнүүдтэ гарадаг бэ колхозно деревниин үргэн та коммунистическэ үнэн жуулдаг дүрбэн мянга гаонно газетэнүүд гарадаг. э гадна, хэдэн олон милүдэлмэришэд өөһэдынгөө о-заводской газетэнүүдые

юумэ гэжэ капиталистичесидэ огто байдаггүй. Капиэрхэжэ байгаа оронуудта измын удамаршадаар проовалагдадаг «хэблэлэй сүэг хадаа реакционно протиуудай һанаанһаа абажа худал хуурмаг юумэ гээ-

эй саада тээ В. И. Ленин хэблэлэй зорилгонуудые ор тодорхойлжо, капитакэ ба советскэ газетэнүүдэй хи үндэһэн илгаае харуу- «Капитализм болбол гапиталистическэ предприяти, ай баяжаха, тэдэнэй инин ба зугаасалгын зэбсэг, нииты мэхэлхэ ба мун зэбсэг болгоо. Баяжаха хэ зэбсэгые бидэнэр нуга. Газетые бидэнэр олонииэрүүлхэ зэбсэг, помещиөөр, капиталистнуудгүйгөөр ба ажахыгаа зохёохо олониитые һургаха зэбсэг эхилээбди», — гэжэ Владильич бэшээ һэн (зох. том 108).

Сталинай тодорхойлһон «Хэблэл хадаа хүдэлмэриитай өөрынгөө ойлгосотой эрэ үдэр бүхэндэ, час бүартиин хөөрэлдэдэг эгээл бсэг мүн» (зох. том 5, нюур

нистическэ партиин залан даг ба хүтэлбэрилдэг манай Россидахи хүдэлмэришэнэй ионно хүдэлөөнэй, СССР-иалистическэ байгуулалтын тануудта коммунистическэ агууехэ хэрэгэй илан манүлөө, ажалшан ниитын зол ай ба хүхюун баяртай далай түлөө эдэбхитэй тэмүн байгаа.

э советскэ хэблэл КПСС-эй здын табиһан, «СССР-тэхи змын экономическа пробле гэһэн И. В. Сталинай зотор тодорхойлогдоһон зоудые — социализмһаа кома дамжан орохо, коммунис общество байгуулха зорилэ бэелүүлхын түлөө эдэбхи тэмсэжэ байна.

низм байгуулха агууехэ мые хэрэг дээрэ бэелүүлүлөө тэмсэлдэнь советскэ бодото туһаламжа үзүүлхэоо тиимэ шухала зорилго азетэнүүдтэ ба журналнуудагүй.

мэришэн анги, колхозно та болон советскэ интеллигенР-ые хүгжөөхэ табадахи таэй түсэбэй даалгабаринууэргэхын тулада бүхы хүсэ зорюулжа байна. Энэ түбэелүүлхэ ябадал болбол соһаа коммунизмда дамжан амда ехэхэн алхам болохо блэлэй уялга үүргэнь шэнэ элэй түсэбые дүүргэхын түбхитэйгээр тэмсэхэ ябадал

й бүтээсые саг үргэлжэ ргэ, капитализмынхида оржалай бүри үлэмжэ үндэр ийлалга хадаа коммунизмын шухала условинуудай нэ. Үйлэдбэриин түрүү дүй коммунистическэ ажалай жэшээ пропагандировалжа, ажахын бүхы һалбаринууд-ай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ябадалда бүхы хэмжээгээр туһалжа байха. 1953 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ тушаа абаһан уялгануудаа дүүргэхэдэнь заводой, фабрикын, шахтын, колхозой, совхозой ба научна эмхи зургаануудай коллективүүдтэ үдэр бүри туһаламжа үзүүлжэ байха гээшэ газетэ болон журналнуудай хойшолуулашагүй зорилго мүн.

Манай газетэнүүд ба журналнууд ажалшадай социалистическэ мүрысөө саашадань дэлгэрүүлхэ ябадалда бүхы хэмжээгээр туһалха уялгатай. Түрүүшүүлэй патриотическа үүсхэлнүүдые эдэбхитэйгээр дэмжэхэ, үйлэдбэриин новаторнуудай дүй дүршэлые бүхы ажалшадай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ябадал газетэнүүдэй хүндэтэ зорилго мүн.

Үйлэдбэриин резервнүүдые элсүүлхэ ба техникые нарижуулха, арьбалалта хэхэ гурим бэелүүлхэ хэрэгтэшье газетэнүүд ехэ юумэ хэжэ шадаха ба хэхэ ёһотойшье байна. Эдэ бүгэдэ социалистическэ үйлэдбэриин ургалтада туһалха юм.

Манай ороной хүдөө ажахы саашадаа хүгжэжэ ба нарижуулагдажа байна. Хүдөө ажахын культурануудай ургасые нилээд дээшэлүүлхэ, ниитын малай тоо толгойе олошоруулха, нэгэн доро тэрэнэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ ябадалые колхозуудай ба совхозуудай гол зорилго болгон КПСС-эй XIX съезд табиһан байна. Манай хэблэл эдэ шухала зорилгонуудые дүүргэхэ ябадалда туһалха уялгатай. Парти болбол колхозуудые эмхидхэлэйажахын талаар саашадань бэхижүүлхэ асуудалнуудые гүнзэгыгөөр, зүбөөр табихыень, хүдөө ажахын культурануудай ургаса дээшэлүүлхэ, малажалай ашаг шэмэ үргэхэ резервнүүдые элирүүлхыень, тэдэниие ашаглахын түлөө зоригтойгоор тэмсэхыень газетэнүүдһээ эринэ.

Колхозно ажабайдалай гол хуули болоһон хүдөө ажахын артелиин Уставые наринаар сахихын түлөө тэмсэл хадаа шухала зорилго болоно. Устав эбдэгшэдые колхозно байгуулалтын дайсад гэжэ эрид шууд элишэлхэдээ хэблэл болбол колхозуудай ниитын зөөрие бэхижүүлхэ ябадалда туһалха байна.

Социализмһаа коммунизмда дамжан оролгын үедэ ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ тон шухала зорилго партиин үмэнэ табигдана. Ажалшадые советскэ патриотизмын, пролетарска интернационализмын, арадуудай хани барисаанай үзэлөөр, ажалда ба социалистическэ зөөридэ коммунистическэ ёһоор хандаха үзэлөөр үдэр бүри хүмүүжүүлхэ харюусалгатай ба хүндэтэй зорилгые Коммунистическэ парти газетэнүүдтэ, журналнуудта, бүхы манай хэблэлдэ даалгана.

Парти болбол хододоо һэрэмжэтэй һэргэг байхаар, манай зэргэнүүдтэ оһол ябадалтай тэмсэжэ байхаар бидэниие һургана. Капиталистическэ хүреэлэлгын байгаа сагта манай руу шпионуудые ба диверсантнуудые эльгээхэ һэдэлгэ байһаар ба саашадаашье зайлашагүй байха, тиимэһээ һэрэмжэтэй һэргэг байха, алмай һүлэр ябадалые үндэһөөрнь усадхаха хэрэгтэй гэжэ ажалшадта тайлбарилха гээшэ хэблэлэй уялга болоно.

Хэблэл хадаа гүрэнэй аппарадай зарим хүдэлмэрилэгшэдэй зоргоороо аашые ба хуули буса ябадалые хайра гамгүйгөөр элишэлэн бута сохихо, советскэ социалистическэ хуули ёһые наринаар сахилгада туһалха ёһотой.

Газетэ ба журналнууд капиталистическэ системэһээ социалистическэ системын үлүү һайн байһые бодото жэшээ баримтануудаар харуулха, социализмын гол экономическа хуули ёһоной зориг бадаруулагша хүсые харуулха, буржуазна культура, наука ба искусствын забхайран доройтожо байһые, мүнөө үеын капитализмын гол экономическа хуули ёһоной һандарал һүйдхэлтэ нүлөөе элишэлхэ уялгатай.

Идеологическа хүдэлмэри болбол партийна организацинуудай тон шухала уялга мүн гэжэ заагаад, энэ хүдэлмэрие сэгнэхэгүй хорото ябадалые усадхаха, идеологическа алдуунууд ба хазагайруулганууд тушаа нюур сахиха болон оһол назагай байха ябадалтай эрид шууд тэмсэл хэхэ гэжэ партиин XIX съезд эриһэн байна. Эдэ заабаринуудые хүтэлбэри болгожо, газетэнүүд хадаа идеологическа хүдэлмэриин асуудалнуудта нилээд ехэ анхарал хандуулдаг болоо, литература болон искусствын асуудалнуудаар статьянуудые түргэ түргөөр тунхагладаг болоо. Тиигэбэшье энэнь үшөөл дутуу. Идеологическа эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ гүнзэгыгөөр хамааран оролсохо, научна эмхи зургаануудай, һургуулинуудай, театрнуудай, уранзохёолшодой организацинуудай ажал-ябуулга тухай статьянуудай удхашанарые дээшэлүүлхэ, тиигэжэ наукын, литературын ба искусствын саашанхи хүгжэлтэдэ бүхы хэмжээгээр туһалха шухала.

Хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд буржуазна идеологидо эсэргүүсэн бүхы фронтоор добтолго хэхэ, манай социалистическэ гуримые, коммунизмын хэрэгые бузарлахаа хүсэһэн дайсадай нэгэшье һэдэлгые харюугүйгөөр орхихогүй ёһотой. Буржуазна идеологиие ба тэрэнэй түлөөлэгшэдые хайра гамгүйгөөр элишэлхэ ябадал манай дайшалхы зорилго болоно.

Партийна организацинуудай ажабайдалые тодорхойгоор, гүнзэгыгөөр харуулха хэрэгтэй. Партийна хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэлые һайнаар, зүбөөр согсолхо, тэрэниие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, партийна хүдэлмэриин дутуу дундануудые элишэлхэ, тэдэниие усадхаха замуудые харуулха гээшэ газетэнүүдэй уялга болоно.

Ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлгын үндэһэ һуурринь Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай хамагые илагша һургаал болоно. Коммунизмын агууехэ хэрэгэй хэзээдээ илаха байһанда этигэл найдабариие ба хүсэ шадалые советскэ хүнүүд марксизм-ленинизмын агууехэ һургаал сооһоо удхан абана. Марксизм-ленинизмын идейнүүдые пропагандалха ябадал газетэнүүдэй тон шухала уялга мүн. Ниитын хүгжэлтын хуули ёһонуудые, коммунистическэ общество байгуулха замуудые мэдэжэ абахадань советскэ хүнүүдтэ туһалдаг пропагандистска статьянуудые ба лекцинүүдые саг үргэлжэ хэблэн тунхаглажа байха хэрэгтэй.

Социализмһаа коммунизмда дамжан оролгые бэлэдхэхэ уридшалһан гол условинууд тухай программна заабаринууд «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн И. В. Сталинай зохёол дотор үгтэнхэй.

Марксизм-ленинизмын гайхамшаг зохёол мүн байһан И. В. Сталинай тус зохёолые үргэнөөр пропагандалхын тулада манай газетэнүүд ехэ юумэ хэхэ ёһотой.

Хэблэлэй зорилго хадаа Коммунистическэ партиин, Советскэ гүрэнэй хүтэлбэрилхы ба залан ударидахы үүргые, советскэ байгуулалтын бата бэхи үндэһэ һуури болоһон партиин политикын гол удхые гүнзэгыгөөр харуулха ябадал болоно.

Хэблэл партиин гарта байхадаа шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ дэлгэрүүлхэ хүсэтэ зэбсэг мүн. Коммунистическэ парти хэблэлээр дамжуулан манай дутуу дундануудые, алдуунуудые элирүүлдэг, тэдэниие усадхаха замуудые хараалдаг байна. Олон миллион ажалшад дутуу дундануудые дороһоо шүүмжэлхэ өөрынгөө трибуна болгон газетые хэрэглэдэг юм. Манай хэблэлдэ үдэр бүри ажалшадай хэдэн мянгаад шүүмжэлхы бэшэгүүд тунхаглагдадаг, тэдэнь манай ажал хүдэлмэридэ бии байһан дутуу дундануудые элишэлхэ ба тэдэниие усадхаха байна.

Ажалшадай дэбжүүлһэн һанал, дурадхал, асуудалнуудта анхаралтайгаар, оролдолготойгоор хандаха гээшэ советскэ журналистнуудай арюун нангин уялга мүн. Дороһоо гараһан эдэ һанал, дурадхал, шүүмжэлэл дотор олониитэ ажалшадай айхабтар ехэ дүй дүршэл, тэдэнэй творческо эршэ зориг харуулагдадаг юм.

Партиин дайсад — чиновнигууд, бюрократуудай, шүүмжэлэл хабшагшадай хашалта мүрдэлгэһөө хэблэлэй эдэбхитэниие али болохоор үмөөрэн хамгаалха шухала. Иигээгүй һаа шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ хүгжөөхэ аргагүй.

Советскэ хэблэл эгээл түрүү хэблэл мүн. Тэрэ хадаа эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө, арадуудай хоорондохи хани барисаанай ба хани харилсаанай түлөө, тэдэнэй эрхэ сүлөө ба зол жаргалай түлөө тэмсэнэ.

Советскэ арад Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай илагдашагүй туг доро коммунизм тээшэ урагшаа этигэл найдабаритайгаар зорино. Коммунизмын илан мандахын түлөө тэмсэлдэ манай хэблэл коммунистическэ партиин хүсэтэ зэбсэг хододоо байгаа, байна, байхашье байна.

С. НОВИКОВ.

☆

Газетээ бүри һонирхолтой болгохын түлөө оролдоё

«Бурят-Монголой үнэн» газетэ үргэн ниитэ арад зондо яһала ойлгосотой һайнаар гаргагдана гэжэ тэмдэглэхэ байнаб. Энээниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, «Бурят-Монголой үнэн» газетые захижа уншагшадай тоо һүүлэй жэлнүүдтэ манай аймагта улам олошорно. Гансахан «Улаан Оронго» колхозой гэшүүд энэ жэлдэ хамтадаа 200 гаран экземпляр, «Коммунизм» колхозой гэшүүд 125 экземпляр «Бурят-Монголой үнэн» газетэ захинхай.

Республикынгаа ажабайдалые бүри һайнаар харуулжа шадаа һаа газетын улам һонирхолтой болохо байһаниинь элитэ. Зүгөөр Улан-Удэдэ дүтын аймагууд, илангаяа манай Иволгын, Заиграйн аймагууд тухай материалнууд республиканска газетэнүүдтэ яһала толилогдодог. Харин холын аймагуудай, жэшээнь, Ахын, Баунтын, Хойто-Байгалай аймагуудай ажабайдалые «Бурят-Монголой үнэн», тэрэшэлэн «Бурят-Монгольская правда» газетэшье һайнаар, бүхы талаһаань харуулнагүй.

Гадна, партийна ажабайдал тухайда яһала бэшэгдэжэ байдаг. Гэбэшье, партийна эхин организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мүн жиирэй коммунистнуудай бэшэһэн статьянууд үсөөнөөр толилогдоно.

Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудые усадхаа хадаа газетэнүүднай ехэ һонирхолтой болохо, манай хүдэлмэридэ бүри ехэ туһа хүргэхэ байгаа гэжэ һанагдана.

Г. Одоев, партиин Иволгын айкомой секретарь.

Олониитэтэй барисаагаа улам бэхижүүлхэ

Һүүлэй үедэ «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, партийно-советскэ эдэбхитэдэй бэшэһэн корреспонденцинүүд яһала олоор толилогдоно.

Тэдэнэр ажахын ба культурна байгуулалтада туйлаһан амжалтанууд, ажал хүдэлмэридэхи дутуу дундануудтухайдаа бэшэнэ, дүй дүршэлөө халан абалсана, дурадхал һанамжануудаа оруулна.

Ажалшадай бэшэһэн бэшэг бүхэндэ танай газетын редакци үшөө ехэ анхаралтайгаар хандадаг байгаа һаань, республикымнай ажалшадай үмэнэ парти, правительствын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ бүри ехэ амжалтанууд туйлагдаха байһаниинь дамжаггүй. Теэд ажалшадай бэшэһэн зарим бэшэгүүдтэ редакциин зүгһөө ёһотой анхарал хандуулагдадаггүй.

Газетын хүдэлмэридэхи үшөө нэгэ дутагдал юуб гэхэдэ, шүүмжэлхы материалнууд толилогдоһон аад, тэдэнэй ёһоор ямар хэмжээнүүдэй абтаһан тухайда зарим ушарта газетэдэ бэшэгдэнэгүй.

Эдэ дутагдалнуудаа сүм усадхажа, ажалша ниитэтэй холбоо барисаагаа улам бэхижүүлхыетнай танай газетын редакцида хүсэнэб.

Б. Лыгденов, партиин обкомой инструктор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Залуушуулай газетын шэнэ номер. (Зүүн гарһаа түрүү зэргэдэ) цехын стахановецууд токарь И. А. Ушкарев, газетын редактор токарь В. Н. Чашин, токарь А. З. Сойбонов гэгшэд байна. А. Мантаевай фото.

☆ ☆

Минии һанамжа

Большевистскэ хэблэлэй һайндэртэй дашарамдуулан, «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ саашадаа амжалтануудые туйлахыень хүсэнэб.

Газетын хуудаһанууд дээрэ һүүлэй жэлнүүдтэ удха түгэлдэр һайн һайн статьянууд толилогдодог болоо.

Гэбэшье, газетын хүдэлмэридэ үшөөл нилээд дутагдалнууд бии гэжэ хэлэхэ, тэмдэглэхэ шухала. Партиин айкомуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай газетэдэ үсөөнөөр бэшэгдэнэ. Айкомуудай секретарьнуудаар удаан саг соо хүдэлмэрилжэ байһан нүхэдэй хүдэлмэри тухайгаа хододоо бэшэжэ байгаа һаань, айкомуудай залуу секретарьнуудта туһа болохо һэн. Теэд, газетэ энэ асуудалда анхаралаа багаар хандуулна гэжэ би һананаб.

Томодхогдоһон түрүү колхозуудай, тэдэнэй партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай, партийно-политическэ хүдэлмэри тухай статьянууд мүн лэ үсөөншэгөөр бэшэгдэнэ.

Газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэд эдэ минии һанамжануудые хараадаа абажа, иимэ һайн һайн статьянуудые саашадаа бүри олоор толилдог болохыень хүсэхэ байнаб.

С. Хандажапов, КПСС-эй Ториин айкомой секретарь.

Газетнэ олон янзын жанрай түлөө

Хэблэлэй үдэрые мүнөөдэр бүхы советскэ арад тэмдэглэжэ байна. Манай газетэнүүд орон доторойнгоо ба хилын саада тээхи һонинуудые үдэр бүхэндэ тон үнэн сэхээр, тодо һоноroор арад ниитэдэ мэдээсэжэ байдаг.

Эдээн тухайда манай «Бурят-Монголой үнэн» газетэ түрэлхи хэлэн дээрээ бэшэнэ.

Би «Бурят-Монголой үнэн» газетые жэл бүри захижа уншадагби. Энэ газетэ үргэн олониитын дунда бурят-монгол үзэг бэшэгые нэбтэрүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Гэбэшье, газетын хүдэлмэридэ үшөө дутагдалнууд бии гэжэ һанагдана.

Газетэдэ һони һонин фельетон, очерк ба рассказууд үсөөнөөр толилогдоно. Гадна, хирэ хирэ болоод лэ литературна хуудаһануудые гаргадаг һаа һонирхолтой байгаа.

1948 ондо Чимит Цыдендамбаевай «Банзаровай лагбан» гэжэ повесть «Бурят-Монголой үнэн» газетын хуудаһануудта зүбшэн хэлсэгдэһэн юм. Мүнөө манай уранзохёолшодой зарим номуудай зүбшэн хэлсэлгые газетын хуудаһануудта эмхидхээ һаа ехэ һайшаалтай байгаа.

Олон янзын жанр хэрэглэдэг болоо һаа газетэ бүри һонирхолтой, тодорхой һонор болохо һэн.

А. Содномов, пединститудай историко-филологическа факультедэй 2-дохи курсын студент.

Түрүүшүүлэй дүй дүршэл һулаар харуулагдана

«Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ оршуулгын материалнууд дан хэтэрхэй ехээр үгтэдэг гэжэ би һанадагби.

Республикын газетэнүүдтэ нютагай ажабайдал дутамагаар харуулагдана. Манай Зэдын аймагшье абажа үзэе. Шэн зоригто ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг, ниитынгээ ажахые дам саашадань хүгжөөн дэбжүүлхын тулада тон үнэн зүрхэнһөө, бүхы хүсэ шадалаараа оролдодог эрхим түрүү механизаторнууд, малшад, таряанажал дээрэ хүдэлмэрилжэ ябаһан жиирэй колхознигууд угаа олон бшуу.

Эдэ нүхэдэй ажабайдал тухайда, тэдэнэй хүдэлмэриин дүй дүршэл тухайда саг үргэлжэ бэшэжэ, өөһэдынгөө ажал хүдэлмэри тухай тэдэнэй бэшэһэн статьянуудые хододоо толилжо байгаа хада газетэ ехэ һонирхолтой болохо һэн.

Н. Дабаин, Зэдын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Бурят-Монголдо хэблэлэй ямараар хүгжэһэн тухайда

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин урда тээ Бурят-Монголдо газетэнүүд болон номууд хэблэгдэдэггүй шахуу байгаа. Һмагтал революциин хойто тээхи үедэ Коммунистическэ партиин ленинско-сталинска национальна политикын илаһанай ашаар культурын хүгжэхэтэй хамта хэблэл мүн лэ ургаһан байха юм.

Урдань өөрын үзэг бэшэггүй, литературагүй байһан бурят-монгол арад зон мүнөө үзэг бэшэгтэй, түрэлхи хэлэн дээрээ газетэ, журнал, ном хэблэн гаргадаг болоо.

Советскэ засагай үедэ республика дотор хэблэн гаргагдадаг газетэнүүдэй тираж жэл бүри олон болоно. Хэрбээ 1927 ондо республикымнай хоёр газетэнүүдэй жэлэй тираж оройдоо 1 миллион 500 мянган экземпляр болодог байгаа һаа, «Бурят-Монгольская правда», «Бурят-Монголой үнэн» газетэнүүдэй жэлэй тираж 1952 ондо 15 миллион 500 мянган экземпляр болоһон байна. «Бурят-Монгольский комсомолец» гэжэ газетэ республика доторой ород ба бурят-монгол хэлэн дээрэ 1951 оноһоо дахин хэблэгдэдэг болонхой. Тэрэнэй жэлэй тираж 624 мянга юм.

Республика дотор 23 аймагай, 2 городской газетэнүүд хэблэгдэнэ. Тэрэ тоодо 5 аймагай газетэнүүд ород ба бурят-монгол хэлэнүүд дээрэ зэргэ гаргагдана. Гадна, 4 заводской, многотиражна газетэнүүд хэблэгдэнэ. Эдэ бүхы газетэнүүдэй жэлэй тираж хамта дээрээ 1 миллион 800 мянган экземпляр юм.

Советскэ засагай үедэ ном хэблэн гаргалга республика доторнай ехээр ургаа. 1923 ондо хамта дээрээ хэблэлэй 10 хуудаһан хэмжээтэй 7 ондоо ном хэблэгдэһэн байгаа һаа, 1952 ондо хамта дээрээ хэблэлэй 770 хуудаһан хэмжээтэй, 133 ондоо ном 406 мянган экземпляр тиражтайгаар хэблэн гаргагдаа.

Бурят-монгол арад өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые уншана. К. Маркс ба Ф. Энгельсын «Коммунистическэ партиин манифест», В. И. Ленинэй «Империализм болбол капитализмын дээдэ шата мүн», «Советскэ засагай ээлжээтэ зорилгонууд» гэжэ номууд, И. В. Сталинай «Октябрьска революци ба ородой коммунистнуудай тактика», «ВКП(б)-гэй түүхын Хуряангы курс», И. В. Сталинай хуряангы биографи болон бусад номууд бурят-монгол хэлэн дээрэ оршуулагдажа, хэблэн гаргагдаһан байна.

Ород литературын классигуудай —Пушкинай, Лермонтовэй, Толстойн, Гоголиин болон бусадай зохёолнууд бурят-монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэнэ. Сталинска шангай лауреадууд: Е. Мальцевай «Үнэн зүрхэнһөө», А. Фадеевэй «Залуу гварди», Г. Николаевагай —«Таряа хадалга» гэжэ зохёолнууд бурят-хэлэн дээрэ хэблэгдээ.

Бурят-Монголой һургуулинуудта үзэхын тулада 50 гаран ондоо учебнигүүд гаргагдаһан байха юм. Хүдөө ажахын болон научно-дэлгэрэнгы литература хэблэн гаргалга жэл бүри ургана.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин урда тээ республика доторнай энгэй 2 типографи байһан юм.

Советскэ засагай үедэ полиграфическа промышленность манда байгуулагдаа. Эдэ жэлнүүдтэ бүгэдэсэ ехэтэй, шэнэ полиграфическа машинануудаар республикымнай типографинууд зэбсэглэгдэнхэй. Гадна, республика дотор городской, аймагуудай, ведомственнэ 30 типографи мүнөө бии. Һүүлэй хэдэхэн жэл соо манай республика 80 гаран шэнэ, бүтээсэ ехэтэй полиграфическа машинануудые абаһан байна.

Ном худалдалга мүн лэ гортойгоор хүгжөөгдөө. Республикын бүхы аймагуудта номой магазинууд, хүдэлмэришэнэй посёлогуудта, зарим предприяти ба колхозуудта номой киоскнууд нээгдэнхэй. Манай республикын олониитэ ажалшад ном олоор абажа хододоо уншадаг болоо.

С. Барср.

ХИТАДАЙ АГУУЕХЭ КАНАЛ ДЭЭРЭ

(Хитадһаа ерэһэн бэшэг)

Хитадай Агууехэ канал Ханчжоу городhоо эхилээд Хитадай столица Пекин хүрэтэр үргэлжэлнэ. Энэ канал уhан зам Чжецзян, Цзянсу, Шаньдун ба Хэбэй гэжэ дүрбэн ехэ провинциие холбодог юм. Уhан замай утань 1000 гаран километр болоно.

Эртэ урдын энэ барилга олон зуун жэлэй түүхэтэй юм. Цзянсу провинцидахи Тайчжоу Хаймэнь хоёрой хоорондохи каналай түрүүшын хубинь манай эрын урда тээ зургаадахи зуун жэлдэ малтагдаһан байгаа. Дабһанай наймаанай монополиие гартаа булимтаран абаһан ба тэрэниие эдлэхэ һанаатай хүн бүхэнэй тархи таһалдаг байһан хаанай засагаархид тэрэ каналые «дабһа шэрэхэ мүрэн» гэжэ нэрлэдэг бэлэй.

Олон зуугаад жэлнүүд үнгэрөө. Цзянсудахи канал олон суднануудай ябадаг зам болоо. Тэрэниие урда зүг руу саашань ута болгохо хэрэг гараба. Манай эрын VII зуун жэлдэ канал Янцзы мүрэниие хүндэлэн гаража, Ханчжоу городто хүрэбэ. XIV зуун жэлэй эхээр канал хойто зүгтэ Пекин хүрэтэр ута болгогдобо.

Худөө ажахын үнэтэй рис продукт урда зүгэй провинцинуудhаа химда сэнгээр худалдан абаад, хойто зүгтэ абаашажа хэдэн хубиӊ дээгүүр худалдахын тула хитадай династинуудта Хитадай Агууехэ канал хэрэгтэй байһан юм. Тиин хаанай мэдэлэй рисовэ монополи бии болоржо эхилбэ. Дарлан мүлжэгшэд һэшхэлгүйгөөр ашаалдаг байгаа. Тэдэнэр рис тээгшэд тухай анхаралга огто табидаггүй һэн. Канал соогуур онгосо, пароходуудые сагүргэлжэ ябуулхын тула, дарлагшад олон миллион му таряанай газарые хайра гамгүйгөөр хатаадаг, олон зуугаад мянган таряашадай амиһаые хороодог байгаа.

1855 ондо Хитадта ехэ аюул болобо. Тунвасян шадар Хуанхэ мүрэн хаалтые зада татан гараба. Тэрэнэй һалаань болохо Хуанхэ мүрэн далайда орожо шадахаа болёод, канал руу шудхан орожо эхилбэ. Мүрэнэй уһые каналда оруулхагүйн тула, каналые мүрэнһөө хааха даамба дары бариха гэжэ хаанай засагаархид захирба. Тиимэһээ Аньхой ба Цзянсу провинцинуудай хилэ дээрэ Хунцзеху гэжэ айхабтар ехэ нуур, мүн олон зуун километртэ үргэлжэлһэн аюулта намаг газар бии болобо. Хуанхэ мүрэниие зубшан ажаһуудаг жаран миллион таряашад тэрэ сагһаа хойшо хура бороонэй ороходо жэл бүри уһанай үертэ дайрагдадаг болобо.

Хитадта империалистическэ шунахай дээрмэшэдэй оролго, Хитадай милитаристнуудай өөһэд хоорондын дайнууд, гоминдановскэ гэмтэ бүлэгэй дура зоргоороо ашаалалга оронои ажахые огто эмхигүй болгобо. Олон үеын хүн зоной һаяа табижа бариһан агууехэ уһан зам эвэргүй орхигджо, жэлһээ жэлдэ эбдэрэн һандаргагдаа. Үерэй болоходо олон миллион хүн үхэдэг байгаа. 1931 ондо Хуанхэ мүрэниие зубшан ажаһуудаг 20 миллион таряашад үертэ дайрагдажа хохидоһон юм. 1938 ондо тэндэ 500 мянган хүн уһанда орожо үхэһэн, 6 миллион гаран хүн гэр байрагүй үлэһэн байна. 1949 ба 1950 онуудта таряашад айхабтар ехэ аюулда ороһон юм.

— Хуанхэ мүрэниие эрхэбшэ гартаа абаха!—гэһэн уряалые хитад арадай вождь Мао Цзэ-дун Хитадта арадай революциин илаһан дары табиһан байгаа. Тэрэ уряалые бүхы хүнүүд үнэн зүрхэнһөө дэмжэбэ. Хуанхэ мүрэн дээрэ эхилэгдэһэн худэлмэри эртэ урдын ирригационно барилгын — Хитадай Агуухэ каналай дахин һэргээгдэхэ магтатта ехэ арга боломжо бии болгобо.

Үнгэрэгшэ зун бидэнэр үерлэжэ халиһан Янцзы мүрэниие хүндэлэн гараад, каналай дунда хубида хүрэһэн байгаабди. Янцзы ба Хуанхэ мүрэнүүдэй хоорондохи каналай хубида мүнөө айхабтар ехэ худэлмэри хэгдэжэ байна. Олон арбаад мянган хүн каналай хажуугаар шэнэ даамба барина. Шулуу, эльба, цемент, арматура ба барилгын бусад материалнуудые ашаһан олон зуугаад онгосонууд урагша, хойшоо ябана.

«Хуанхэ мүрэниие эрхэбшэ гартаа абаха!», «Мао Цзэ-дунда алдар соло!», «Шэнэ Хитадые байгуулхадамнай туһалжа байгаа советскэ нүхэдүүдтэ баяр хүргэнэбди!», «Болзорһоо урид түсэбые дүүргэхэ гээд зоригтой бэ нэиралдаай хэрэгтэ эгээн һайн туһаламжа болохо!» гэһэн үгэнүүд канал дээгүүр хүндэлэн татагдаһан, ута улаан бүд дээрэ бэшээтэй. Баруун ба зүүн эрьеын даамбануудай хажуу талада шулуу дэбдин бэшэгдэһэн нимэ лозунгнууд тэрэнэһээ харагдана.

Хэйлоба нютагта канал дээрэ худэлмэрилжэ байһан хэдэн таряашадтай хөөрэлдөөбди. Хуушанай байдал тухай хэлэхэдээ, тэдэнэр жэгшүүритэ бариминтануудые хуулаа. Арадта харша засагаархид 1855 онһоо 1931 он хүрэтэр айхабтар ехэ газар дээрэ зориута уһанай үер 16 дахин болгоо һэн. Хаалтануудые дабажа, баяшуулай эзэлүүриин газарта уһанай ерэхэ болоходонь, тэдэнэр таряашадай поли тушаа даамбануудые эбдэжэ сорилдожэ хохидолдо оруулһан байгаа. Баяшуулай засагаархид эбдэрэгдэһэн даамбануудые заһабарилха тухай анхаралга табиагүй. Мүнөө Хэйлобада арадай засагаархидай хүтэлбэри доро, советскэ мэргэжэлтэдэй ирригаторнуудай туһаламжатайгаар олон километрын шэнэ даамбануд байгуулагдаа, уһанай хэмжээе таарууха шлюзүүд баригдаа, поли уһалхын тула хажуу тээшээ гараһан каналнууд малтагдаа. Мао Цзэ-дунай уряае дэмжэжэ, агуухэ барилгада һайн дураараа ерэһэн таряашадай гараар эдэ бүгэдэ хэгдэбэ.

Олон зуун мянган таряашадай ажалай ехэ дэбжэлтэ тухай бригадир Дин Ли-фу нигэжэ хөөрэнэ:

— Худэлмэришэдөөр дутанагүйбди. Ажаллаха дуратан угаа олон. Деревни бүхэнэй худэлмэрихэ эзэлжээе ехэ наринаар тоогооһон табиһан болообди. Юундэб гэхэдэ, уһанай үерлэлгэ Хитадай таряашадта аймшагтай ехэ аюул ушаруулдаг байһан юм. Хорин табан жэлэй саана үер болоходо, би гэр байрагүй болоһон ба эрэхэ, эхэээ гээһэн байнаб. 1931 ондо намай гэр бүлэдэ уһанда алдаа һэм. Ганса би нигэжэ зобоһон бэшэб. 1931 ондо манай деревниһээ хоёр мянга гаран хүн уһанда орожо үхэбэ. Провинциин бусад деревнинуудта олон арбаад мянган үгытэйшүүл үхэһэн юм. Тиимэһээ «байгаалиие гартаа абаха» гэһэн түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дунай һайн һайхан уряалые олон миллион таряашад үнэн зүрхэнһөө халуунаар угтаба.

Каналаар ябахадаа, шэн зоригто ажалые өөрынгөө нюдөөр харанабди. Баоин уездэ 15 мянган таряашад уһалалгын шлюзүүдые барихаяа гараба. Тэдэнэртэ туһалхаяа Шанхайн 120 индустриальна худэлмэришэд ерээ. Тэдэнэр түмэр конструкцинууд, электрическэ ба моторно двигательнууд, газар малтаха аппаратуудые асараа. Тэдэнэр эгээн шухалын гэхэдэ, үйлэдбэриин мүрысөөн—ажалай түрүү методые асараа.

Ногооботор самса үмдэһэн 1500—2000 залуу хүбүүд тээ саанахана газар малтана. Тэдэнэр алдарта Арадай армиин солдадууд гээшэ. Арадай-сүлөөлэлгын армиин дабшалтада һаад хэхын тула табан жэлэй саана гоминдановска сэрэгүүдэй дэлбэлһэн даамбые хурээ, мотыга, тачка, корзинка гартаа бариһан боецууд мүнөө бодхоожо байна.

«Түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дунай ба генерал Чжу-Дэйн солдадуудта — арадай алдарта хүбүүдтэ амар мэндэ!» гэһэн бэшэгтэй ехэ плакат Баоин нютагта оройһон харгы дээгүүр хүндэлэн татаатай байна. Иимэ бэшэгтэй плакадууд олон газарнуудта харагдана. Чанкайшистскэ дээрмэшэдые бута сохиһон Арадай сүлөөлэлгын армиин дайнда һандаргагдаһан ажахыгаа һэргээхэ ябадалдань арад зондо туһална.

Улам хойшоо ябаха тудам, байгаалиие мэдэлдэ оруулха худэлмэри заха хизааргүйгөөр дэлгэрнэ. Хунцзеху нуур. Энэ нуур баруун талаараа олон арбаад километртэ каналай даамбада тулана. Хунцзеху гэжэ үгэ хадаа тоо томшоггүй олон ядарал зоболон гэһэн удхатай үгэ мүн. Үерэй болоходо нуурай уһан, каналай даамбаһаа халижа гараад, нюдэнэй сабшалха зуура тэрэниие саарһан хашаа шэнгээр хамажа, замдаа байһан юумэнүүдые үгы хэжэ, зүүлэжэ далай руу дошхоноор долгилон урдадаг байгаа. Тэрэниие хараһан хүн тэрээн тухай айн шэширэнгүй һанажа шадахагүй. Атакада орожо ябаһан морин сэрэг мэтэ түргөөр таряашадай шабар гэрнүүд тээшэ хэдэн арбаад километр үргэн, дүрбэн метр шахуу үндэр уһанай эбхэрэн ябахые һанаад үзыт. Уһанай долгин нэгэ сохилтоороо хэдэн зуун шабар посёлогуудые урадхаан абаашадаг байгаа. Модон дээрэ гаража хүнүүдэй бээ абарха гэхэдэнь, модод үндэһөөрөө булгаржа, уһан сээлдэ орошодог байгаа. Гансахаһан золтой хүнүүд ямар нэгэн хада дээрэ гаража байралдаша, нүгөө нэгэн аюулда — үлэсхэлэндэ дайрагдадаг байгаа.

Олон неделиин үнгэрөөд, арай гэжэ август—сентябрь болоходо уһан татажа захалдаг һэн. Туража үхэһэн олон зуун хүнэй яһад үндэр газарта хэбтэдэг байгаа. Гоминдановска зонхилоогшод таряашадые абарха гэжэ нэгэшье һэдэлэгтүй байгаа. Тэрээнһээ байха, таряашадай тулижа байхада, тэдэнэр баяжадаг һэн. Помещигүүдэй онгосонууд ерээд: «Доллар үгөө һаашни, абархаб» гэдэг байгаа. Үгытэйшүүлдэ мүнгэн байхагүй. Тиихэдэнь помещигүүд хүнүүдые тонодог, өөдэгүй баха зүйлэниень булян абадаг һэн.

Эдэ бүгэдэ холо үнгэрэн ошоо. 1950 ондо Аньхой провинцида үерэй болоходо, би тэндэ байгааб. Арадай засагай органуудай захиралтаар үертэ оройһон таряашадта туһалхаяа олон мянган онгосонууд Янцзын эрьенүүдһээ, Шанхай, Тяньцзинь городуудһаа ба ороной бусад районуудһаа ерэһэн байба. Тэдэнэр врачуудые асараа, хубсаһа, эм, барилгын материалнуудые тээжэ ерээ. Байгаалиин хүсэндэ дайрагдажа болдогууд, аралнууд, хаданууд дээрэ гараһан хүнүүдтэ хэдэн арбаад самолёдууд эдээ хоол хаяжа үгөө. Промышленна центрнүүдэй худэлмэришэд, даамбые түргөөр заһабарилхын тула баржанууд ба катернууд дээрэ механизмнуудые тээжэ асарба.

Байгаалиин хүсэн илагдаа. Хоёр жэл үнгэрбэ. «Хуанхэ мүрэниие эрхэбшэ гартаа абаха!» гэһэн Мао Цзэ-дунай уряал бэелүүлэгдэв. Хэлэшэгүй ехэ ядарал зоболон асардаг байһан Хунцзеху нуур хүнэй мэдэлдэ орохоһоо байха, хариһ туһа хүргэдэг болоноо. Тэрээнһээ Шара далай тээшэ 170 километрын канал малтагдаа. Хуанхэ мүрэнэй уһаар нуурай дүүрэжэ, эрьеһээ халиха болоходонь, энэ канал тэрэ нуурые бултыень далай руу оруулха шадалтай юм. Мүнөө нуур каналтай хамтадаа таряашадай поли хангаха уһалалгын ехэ системэ болонхой.

Хуанхэ мүрэнэй дээдэ талануудта ехэнүүд водохранилищинууд баригдаба. Үерэй уһанай дура зоргоороо урдахыень шэнэ шлюзүүд болюулаа.

Н. ВЫСОКОВ.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, майн 3. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командованиин мүнөөдэрэй мэдээсэл соо фронтнууд дээрэ үсэргэлдэр ямаршье хубилалтанууд болоогүй гэжэ хэлэгдэнэ. Центральна фронтын 3 участогта тагнуулшадай байлдаанууд болоо.

Йонхын заливта ороод, амгалан зоной һуудаг һуурин газарнуудые артиллереэр зэрлиг муухайгаар буудаһан дайсанай 2 эсминецүүдые эрьеын артиллери үсэгэлдэр уһанда шэнгээгээ.

Арадай армиин зенитнэ частинууд ба дайсанай самолёдуудые агнаһ буудагшад мүнөөдэр дайсанай 4 самолёт унагааба.

Корейскэ Арадай Демократическа республикын МИД-эй мэдээсэл

ПХЕНЬЯН, майн 3. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министерствын мэдээсэлые Корейн центральна телеграфна агентство дамжуулаа. Тэрэ мэдээсэл соонь нигэжэ хэлэгдэнэ:

1953 оной апрелиин 6-да Советскэ правительство хадаа Хойто Корейдэ баригдаһан американскэ гражданинуудые сүлөөлхэ ба нютагынь бусааха тухай США-гэй правительствын гуйлтые Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын правительство дамжуулаа.

Дээрэ дурсагдаһан гуйлтые зүбшэн хэлсээд, Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын правительство энэ асуудалаар зүбшөөрһэн шиидхэбэри абаба.

Баригдаһан американскэ 7 гражданинууд Хитадай Арадай Республика Аньдунь городто (Хитадай Арадай Республика) нютагынь бусааха тулада советскэ түлөөлэгшэдтэ апрелиин 30-да дамжуулан үгтэһэн байна.

Эхэнэрнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс зарлахын урда тээ

КОПЕНГАГЕН, майн 3. (ТАСС). Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин датска отделени хадаа энэ оной июниин 5—10-да болохоёо байгаа эхэнэрнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс үнгэргэлгэдэ бэлэдхэхэ талаар датска эхэнэрнүүдэй комитедэй байгуулагдаһан тухай мэдээсэбэ.

Эхэнэрнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессэй худэлмэридэ хабаадахаяа хүсэжэ байһан Индиин, Австралиин, Австриин, Финляндиин, Исландиин, Швециин, Болгариин, Мексикын эхэнэрнүүдһээ мэдээсэлнүүд абтаа гэжэ эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин датска отделени мэдээсэнэ. Тэрэшэлэн делегацинһаа гадна, айлшад болон конгрессэ байлсахын тулада 200 эхэнэрэй ерэхэ байһан тухай Швецинһээ мэдээсэл абтаа.

Швецидэ забастовочно хүдэлөөн болоно

СТОКГОЛЬМ, майн 3. (ТАСС). Эдээ хоолой промышленностиин худэлмэришэдэй коллективнэ договор шэнээр баталха тухай хэлсээн үсэргэлдэр бүримүһэн таһалдаба. Худэлмэришэд болбол салин хүлһэнэмэхэ тухай өөһэдынгөө эрилтэнүүдые хангахыень баадхана. Гэбэшье, зуурашалын комисси энэ асалдаае эбтэйгээр шиидхэжэ шадааүй. Промышленностиин зээд худэлмэришэдэй эсэргүүсэлтые зогсоохые эрмэлзэн локаут соносхобо.

Мал алалгын газарнуудай ба колбаса фабрикануудай худэлмэришэд майн 4-һөө, пекарнинуудай, кондитерскэ зүйл хэдэг газарнуудай худэлмэришэд майн 5-һаа забастовко эхилхэнь.

Иранска правительствын коммюнике

ПАРИЖ, майн 3. (ТАСС). Полициин главна управлениин начальник Афшартус гэгшые заговор хэжэ алаһан ябадал эмхидхэгшэ байгаа гэжэ «Иранай ажалшадай партиин» лидер д-р Багай гэгшэдэ гэмнэлгэ тохогдобо гэжэ Франс Пресс агентствын корреспондент правительственна коммюнике Тегеранһаа мэдээсэнэ.

Багай болбол Афшартусые хулгайлалгые, һүүлээрнь тэрэниие алалгые эмхидхэжэ, гүрэнэй урбалта хэхэ һэдэв гэжэ гэмнэгдэнэ.

Урбалтын һүүлээр Багай хадаа премьер-министр болохоор, генерал Мозайени иранска армиин штабай начальник болохоор хараалагдаһан байгаа гэжэ, гадаадын хэрэгүүдэй мүнөөнэй министр Фатеми ба национальна фронтын бусад лидернүүд арестовалагдаха ёһотой байгаа гэжэ коммюнике соонь заагдаа.

Тунистахи байдал

ПАРИЖ, майн 3. (ТАСС). Һүүлэй үдэрнүүдтэ Тунистахи байдалай бүри түгшүүритэй боложо байһые хэблэлэй мэдээсэлнүүд гэршэлнэ. Тунис городэй муниципальна соведэй вице-түрүүлэгшэ Касталли гэгшэ үсэгэлдэр үглөөгүүр алагдаа. Тэрэшэлэн туниска правительствын худалдаа һаймаанэй министр Бен Раис ба полицейскэ инспектортэ хорлолгонууд хэгдэһэн байна.

Франс Пресс агентствын мэдээсэлэнэй ёһоор, Касталлиие алагшад арестовалагдаһан болобошье, тэдэнэй нэрэнүүд үшөө нюугдажа байна.

Хэблэлэй ба Франс Пресс агентствын мэдээсэлэнэй ёһоор орон дотор онсо байдал тоггоогдонхой. Ямаршье суглаанууд хоригдоо, городой арад зоной һуудаг хубида хүнүүдые мүрдэн бариһан ба «Нео-Дестур» партиин ба туниска коммунистическэ партиин зарим гэшүүд арестовалагдаһан байна. Туниска ажалшадай бүгэдэниитын союзай генеральна секретарь Мохамед Краем арестовалагдаа. Тунистахи французскэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командалагша генерал Гарбэ «Нео-Дестур» партиин хуулита орган болохо «Эс-Сабах» газетые хааха тухай приказ гаргаа. Энэ партиин генеральна секретариин орлогшо Хеди Нуира ба туниска муниципалитедэй түрүүлэгшэ Махмуд Зерзери гэгшэд гэрын арестда абтаһан байна.

Парижскэ хэблэл хадаа Туниста һүүлэй үедэ болоһон событинуудые французскэ колониальна засагаархидай байдалтай боложо байһан муниципальна һунгалтануудтай холбоню. Туниста французскэ засагаархидай байдалые бэхижүүлхэ зорилгоор хэгдэхэ һунгалтануудай тухай хэлэгдэһэн гэжэ «Попюлер де Пари» газетэ тэмдэглэнэ.

«Франс-Суар» газетын мэдээсэлэнэй ёһоор, французскэ гадаадын хэрэгүүдэй министерство хадаа туниска бейдэ үсэргэлдэр послани ябуулһан. Тэрэ послани соонь француз гэхэдэ, арадтаа хандан «номгоноор» байхые уряалхыень бейһээ эриһэн байна. Тэрэшэлэн гадаадын хэрэгүүдэй министерство хадаа мүнөө болохо байгаа муниципальна һунгалтануудта туниска арадай хабаадалсахые уряалхыень бейһээ эриһэн байна.

Һунгалтануудай урда тээ французскэ засагаархид хадаа бүхы Тунис дотор хэһээлтын хэмжээнүүдые абажа байна гэжэ «Юманите-Диманш» газетэ заана.

БМАССР-эй XXV жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ футбольно сезоной нээлгэдэ зорюулагдаһан Улаан-Үдэ городой футбольно командануудай мүрысөөн үрждэр үнгэрбэ. Тус мүрысөөндэ 13 команда хабаадалсан, шанга тулалдаан боложо, «Локомотив ПВЗ» ба «Знамя» гэжэ командануд финалда гараба. «Знамя» гэжэ команда шуулпые һаа, «Локомотив» гэжэ ПВЗ-гэй командатай шадамаараа эрхэ байгаа. Тиигэбэшье бии болоо гэжэ тоолэгдохоор байна. Хоёр команднихид, бэе бэеһээ илаха гэжэ шанга доботолгонуудые хэбэшье, 0:0 гээд түрүүшын тайм дүүрэбэ. Заб... һүүлээр ПВЗ-гэй командынхид эхитэй ба шангаар доботолжо. «Знамя» гэжэ командын ворота руу хойно хойноһоонь шахуу хоёр бүмбэгэ оруулба. 2:0 тоотойгоор «Локомотив ПВЗ» команда илажа, энэ һониы уулзалгануд дүүрэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Локомотив ПВЗ» команддын нолиин хахадта наадалдаан үргэлжэлжэ байна.

А. Мантаев...

Ш. НИМ...

МАНАЙ САГАЙ ЮРЫН ХҮ...

Колхозой шофер Дабаатай
Хоюулаа зүүлжэ дараандабди.
Яналхан ехэ ашаатай
Яруүна ошожо ябанабди.

Харгы холо аад, эсэбэритэй.
Халажа хөөрэлдэхэ хэрэгтэй.
Дабаа хөөрэнэ тоботойгоор,
Дабһалан, гоёон үгыгөөр.

Бүхы ябаһан ябадалынь,
Бүхы үзэһэн хараһаниинь
Нюдэнэйм урдуур урдана,
Альган дээрэм аржына...

Орон доторой асуудалаар
Урдань яашье ороногүйб,
Уласхоорондын асуудалаар
Лекторһээ балай дортоногүй.

Энэ манай юрын хүн,
Шэнэ сагай шэнэ хүн
Арадтаяа хамта дэбжээ,
Оронтоёо хамта хүгжөө.

Баруун захань Эльба хүреө,
Фашизмые даралсаа,

Зүүн захань далай хүрөө...
Корейдэ сүлөө олголсоо...

—Эсэгэ гушан хоёртойб,
гэжэ Дабаа хэлэнэ,—
Эсэгэм далан долоотой,
Жэжэ ажал хэлсэнэ.

Хэмгүй ехэ жаргалтай,
Хэдэн аша зээнэртэй,
Үзэг бэшэг шудаланхай,
Өөрын номуудтай болон...

Минии наһанда эсэгыми...
Мэдэхэ юумэниинь байб...
Баһамгай баян Тэгшэ...
Барлаг ябахаһаа зайса...

Дабаан болобо. Моторо...
Абяан эрид шангараба.
Дабаа болибо түгаарай
Хөөрэжэл ябаһанаа... А...

Ехэ юумэ мэдэхээрэ...
Досоом баяр түрүүлбэ,
Эхэ орондоо үнэншөөрэ...
Сэдьхэлыем баясуулба,

Джамбул тухай фильм

XIX зуун жэл. Казахска талануудта захагүй үргэнөөр харагдана. Нэгэн аулда хүгшэн акын наһа барахадаа залуу Джамбулда домбороё үгэнэ. «Арадай нюдэнэй нёлбоһон миний нюдэнэй нёлбоһон, арадай жаргал миний жаргал ходоод болохо юм» гэжэ Джамбул суглаарһан үгытэйшүүлдэ үнэнэ тангариг үгэнэ. Алма-Атинскэ киностудиин гаргаһан «Джамбул» гэжэ уранһайханай үнгэтэ шэнэ фильм нигэжэ эхилнэ.

Энэ фильм акын Джамбулай ажабайдал тухай хэлэнэ. Агуухэ октябриин урда тээ казахуудай хүшэр хүндэ ажабайдалтай байһан тухай, казахска арадта В. И. Ленинэй ... Сталинай асарһан баяр ... һарууһ һайхан ажабайд... дуунууд экранһаа хангина... Ленинэй мавзолейдэ Д... оройһон тухай, Кремльд... Сталинтай акынай уулзаһ... хэлэһэн фильмын эпизоду... тагдашагүй юм.

Тус фильм Н. Погоди... Таджикбелай сценаргаар г...

Режиссер-постановщик ... ган. Рольнуудта М. ... (И. В. Сталин), Ш. ... (Джамбул), Г. Хованов ... ба бусад наадаба. Майн ... кинокартина кинотеатрну... рануудта гаргагдахань.

Ажал ехэтэй худэлмэри механизацилагдана

Десятниково, Бурнашево гэжэ тосхонуудай колхозууд тон ондоо тухэл маягтай болоо. Колхознигүүдэй гэртэ, малай фермэнүүдтэ, долоон жэлэй һургуулида, клубта, колхозой правлениедэ, сельсоведтэ болон бусад ниитын гэр байрануудта Ильичын лампочканууд носожо байна.

— Малажалдахи ба таряанажалдахи худэлмэринүүдые механизацилжа, манай худэлмэри хүнгэдхэгдөө, колхозоймнай үйлэдбэриин культура дээшэлүүлэгдэ,— гэжэ Тарбагатайн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд хэлсэнэ.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо электростанци ашаглалгада оруулагдаһаар жэл болобо. Энэ хүгсаа соо колхозно үйлэдбэриин ажал ехэтэй худэлмэринүүд механизацилагдаа юм.

Үнгэрһэн зун хонидые электрическэ агрегадаар хайшалһан байха юм. Молотилканууд, тарьяа сэбэрлэдэг машинанууд, зерноульт, сушилка электричествээр худэлдэг болоо.

Колхозой мал һүргэй үдэжэ, тэрэнэй үүлтэрэй һайжархатай хамта энэ колхоздо малай байра барилга үргэнөөр ябуулагдана. Хонинной, гахайн типовой байранууд баригдаа. Мүнөө һүнэй-товарна фермын байра баригдажа байна. Эдэ барилганууд хэрэгтэй материал электрын хүсөөр хэгдэнэ.

В. Михайлов.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖ...